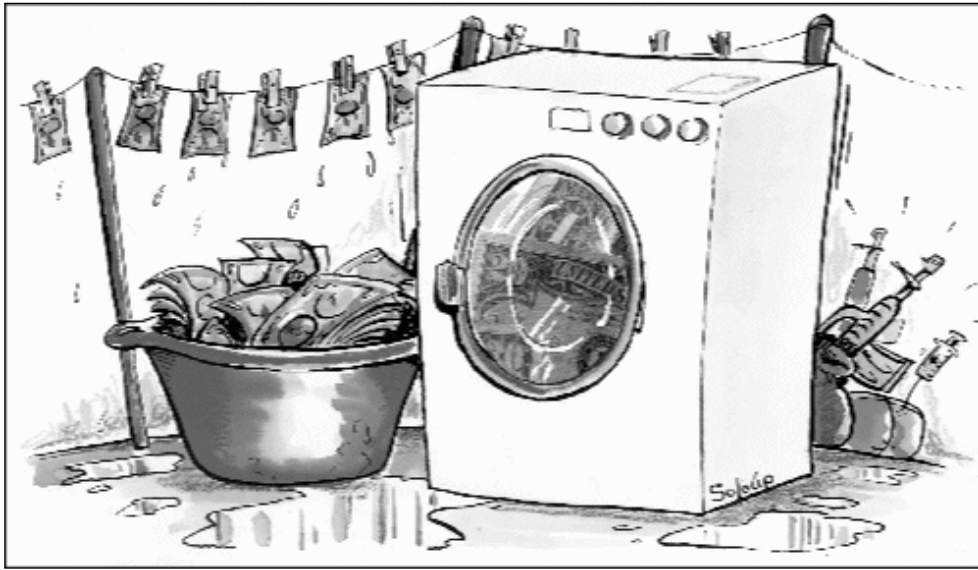

ΞΕΠΛΥΜΑ ΒΡΩΜΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ
Α.Μ.:12239

ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΠΑΝΑΓΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη στην Ελληνική	6
Περίληψη στην Αγγλική	8
Εισαγωγή και σκοπός της εργασίας	9
<u>Κεφάλαιο 1</u>	
<i>Ξέπλυμα χρήματος: Νομικό - ρυθμιστικό πλαίσιο και τραπεζική πρακτική</i>	12
1.1 Ορισμός και ιστορικό του Ξεπλύματος Χρήματος	12
1.2. Διεθνές ρυθμιστικό και νομοθετικό πλαίσιο	14
1.2.1 Η ιστορία, ο ρόλος και το έργο της FATF	14
1.2.1.1 Τι είναι η FATF	14
1.2.1.2 Η ιστορία και ο ρόλος της FATF	14
1.2.1.3 Το έργο της FATF	15
1.2.2 Οι σαράντα συστάσεις της FATF	16
1.2.3 Διαδικασίες για τις μη συνεργαζόμενες χώρες και εδάφη	17
1.2.4 Η νέα αναθεώρηση των σαράντα συστάσεων	17
1.2.5 Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία	19
1.3. Το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο	19
1.3.1 Ν. 2331/1995	19
1.3.2 Ν. 3424/2005	21
1.3.3 Ν. 3691/2008	21
1.3.4 Ν. 3932/2011	22

1.4. Τραπεζική πρακτική και οι υποχρεώσεις των ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων	23
1.4.1 Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης (ΜΚΣ)	23
1.4.1.1 Αποστολή της ΜΚΣ	23
1.4.1.2 Αρμοδιότητες της ΜΚΣ	23
1.4.2 Πολιτική αποδοχής πελατών	24
1.4.2.1 Εισαγωγή - Γενικές αρχές	24
1.4.2.2 Βασικές αρχές	25
1.4.2.3 Δέουσα και αυξημένη δέουσα επιμέλεια	27
1.4.2.4 Ετήσια επαναξιολόγηση πελατών υψηλού κινδύνου	28
1.4.3 Υποχρεώσεις των υπαλλήλων - Κυρώσεις	29
1.4.4 Αναφορές ύποπτων συναλλαγών προς την Αρχή αποτροπής νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες	30
1.5. Αρχή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και ελέγχου δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης	31
1.5.1 Έργο της Αρχής	31
1.5.2 Αποστολή αναφορών ύποπτων συναλλαγών	32
<u>Κεφάλαιο 2</u>	
<i>Ξέπλυμα Χρήματος και Κίνδυνος: Προσέγγιση, μορφές, συνέπειες και διαδικασίες αντιμετώπισής του</i>	39
2.1 Το «risk-based approach ως πυξίδα των AML μέτρων	34
2.1.1 Εισαγωγή	34
2.1.2 Εφαρμογή κατάλληλων μέτρων και διαδικασιών βάσει του υπολογιζόμενου Κινδύνου	35
2.1.3 Ο ρόλος της τεχνολογίας στην προσπάθεια των τραπεζών για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος	36

2.1.3.1	Εγκατάσταση μηχανογραφικού συστήματος και οι λειτουργικές απαιτήσεις του	38
2.1.3.2	Εκπαίδευση και επιμόρφωση προσωπικού	38
2.2	Οι κίνδυνοι που απορρέουν από τη μη εφαρμογή του κανονιστικού και ρυθμιστικού πλαισίου	40
2.2.1	Εισαγωγή	40
2.2.2	Το ξέπλυμα χρήματος διαβρώνει τα τραπεζικά ιδρύματα - Το παράδειγμα των τραπεζών Coutts & Co και UB S	41
2.2.3	Ανάληψη κινδύνων από τις τράπεζες	44
2.2.4	Κίνδυνος φήμης (reputational risk)	45
2.2.5	Κίνδυνος συμμόρφωσης (compliance risk)	47
2.2.6	Κίνδυνος ρευστότητας (liquidity risk)	48
2.2.7	Η αντιμετώπιση των κινδύνων	49
2.2.8	Τα τέσσερα βασικά στάδια του κινδύνου	50
2.2.9	Σχεδιασμός και εφαρμογή ελέγχων για τη μείωση των κινδύνων	54
2.2.10	Παρακολούθηση και βελτίωση της λειτουργίας των εσωτερικών διαδικασιών	56
2.2.11	Δυναμική διαχείριση κινδύνων	56
2.2.12	Μακροοικονομικές επιπτώσεις της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες	58

Κεφάλαιο 3

<i>Εμπειρική Προσέγγιση</i>	60
3.1 Παγκόσμια τραπεζική πρακτική	60
3.2 Διεθνείς πρωτοβουλίες	66

Κεφάλαιο 4

Συμπεράσματα - Επίλογος	72
<i>Βιβλιογραφία</i>	75
<i>Αρθρογραφία</i>	75
<i>Πρωτογενείς πηγές</i>	75
<i>Διαδίκτυο</i>	76

Περίληψη

Το Ξέπλυμα Χρήματος συνίσταται στη διαδικασία διοχέτευσης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στο οικονομικό κύκλωμα κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μην είναι εφικτός ο προσδιορισμός της πηγής τους. Σε όλες τις μεγάλες χώρες, το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο καθιστά υποχρεωτικό για τις τράπεζες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να έχουν ρυθμίσεις για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος, με αυστηρές ποινικές κυρώσεις για μη συμμόρφωση.

Όταν οι διαμεσολαβούντες χρηματοπιστωτικοί φορείς, και ειδικότερα τα πιστωτικά ιδρύματα, χρησιμοποιούνται ως δίαυλοι για τη νομιμοποίηση του προϊόντος παράνομων δραστηριοτήτων, η φερεγγυότητα και η φήμη του ενεχόμενου φορέα, αλλά και η αξιοπιστία και η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολό του, μπορούν να κλονιστούν σοβαρά.

Με βάση τα παραπάνω, πρωταρχικός στόχος της παρούσας εργασίας είναι να δείξει τη σημαντικότητα της εφαρμογής των κανόνων του διεθνούς και ελληνικού ρυθμιστικού και νομοθετικού πλαισίου στις καθημερινές πρακτικές των τραπεζικών ιδρυμάτων, στα πλαίσια της προσπάθειας διαφύλαξης της ακεραιότητάς τους από φαινόμενα νομιμοποίησης παράνομων εσόδων.

Γνώμονα σε αυτή την προσπάθεια αποτελεί η υιοθέτηση της αρχής «Γνώρισε τον Πελάτη σου», με σκοπό την πλήρη πιστοποίηση της ταυτότητας των συναλλασσομένων και τη διαμόρφωση συναλλακτικού profile των πελατών.

Πυξίδα στην εφαρμογή Anti-Money Laundering (AML) διαδικασιών αποτελεί η προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο («risk based approach»), η οποία απαιτεί την προληπτική παρακολούθηση των «επικίνδυνων» ομάδων και ατόμων, η ταυτοποίηση των οποίων επιτυγχάνεται με τον εντοπισμό των συναλλαγών που αποκλίνουν από το «κανονικό».

Ιδιαίτερα σημαντικός, όσον αφορά το ξέπλυμα χρήματος, είναι ο κίνδυνος μη συμμόρφωσης με το κανονιστικό πλαίσιο, καθώς οι επιπτώσεις του μπορεί να επιφέρουν υψηλά πρόστιμα αλλά και να πλήξουν τη φήμη του πιστωτικού ιδρύματος (κίνδυνος φήμης). Για το λόγο αυτό, τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να εφαρμόζουν διαδικασίες εντοπισμού του κινδύνου και να τον διαχειρίζονται αποτελεσματικά.

Η προσπάθεια που πρέπει να καταβληθεί από τους διεθνείς και εθνικούς φορείς κατά του φαινομένου του ξεπλύματος χρημάτων, για την προστασία των πιστωτικών ιδρυμάτων και του χρηματοπιστωτικού τομέα γενικότερα, είναι πολύ μεγάλη. Οι κίνδυνοι όμως που απορρέουν από τη μη υιοθέτηση κατάλληλων μέτρων και διαδικασιών μπορεί να είναι καταστροφικοί.

Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του διεθνούς αυτού προβλήματος απαιτούνται η υποστήριξη της τεχνολογίας, κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, επαρκή συστήματα εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου, σημαντική ενίσχυση του συντονισμού και της συνεργασίας όλων των αρχών που εμπλέκονται αλλά κυρίως ανάπτυξη κουλτούρας κινδύνων και όχι εκ των υστέρων προσαρμογή στις οδηγίες και τους κανόνες.

Abstract

Money Laundering is the procedure of inserting profits from illegal activities into the market, in a manner that makes the designation of its source difficult. In all the major states all over the world, the criminal legislation and regulation makes obligatory for the financial institutions to adopt rules in order to fight Money Laundering, which include sanctions for non-compliance.

To the point that financial organizations and especially financial institutions are used as channels for legitimating the profits of illegal activities, the organization's rumor and solvency, as well as the reliability and stability of the financial system as a whole can be seriously damaged.

Based on the above, the primary aim of the present paper is to show the significance of applying the rules and regulation of the international or Greek law frame into the banking system, to the effort of preserving its integrity from legitimating illegal profits phenomena.

It is conspicuous that a major factor in this effort is adopting the "Know Your Customer" principle, which aims to the full identification of the customers and to the establishment of a customer anticipating transaction profile, in addition to his financial profile.

Guide to the adoption of AML procedures is the "risk based approach", which demands the preventing monitoring of the "high-risk" groups or persons, the identification of which is succeeded by the tracking of transactions that decline from the "normal".

Exceptionally significant, as far as the Money Laundering is concerned, is the non-compliance risk to the regulations, as its ramifications may induce high fines, as well as the reduction of the financial institution's reputation (reputational risk). This is why the financial institutions should implement risk - tracking procedures and manage the risk effectively.

The effort, which should be applied by the national and international organizations against Money Laundering, is profound to the direction of protecting the financial institutions and the financial sector in general. The risks that derive by non-adoption of appropriate measurements and procedures can be severe.

The support by new technology, highly educated personnel, sufficient internal or external auditing system, the cooperation of all the involved principles, but mainly the risk culture development, instead of later adaption to the rules and regulations, are the demands for the effective confrontation of this problem.

Εισαγωγή και σκοπός της εργασίας

Η καταπολέμηση της πρακτικής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (γνωστή στην αγγλική ορολογία ως «anti -money laundering») άρχισε από τη δεκαετία του 1980 να ανάγεται σε προτεραιότητα για τις κυβερνήσεις και τις αρμόδιες αρχές πολλών κρατών ανά την υφήλιο. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε όμως ειδικά στο πρόβλημα της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος ως διαύλου για τη νομιμοποίηση τέτοιων εσόδων. Έτσι, οι αρμόδιες εποπτικές αρχές των πιστωτικών ιδρυμάτων άρχισαν, σε συνεργασία με τις εθνικές κυβερνήσεις, να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες ρυθμιστικής παρέμβασης.

Σε διεθνές επίπεδο, σημαντικότερη όλων των πρωτοβουλιών είναι η απόφαση τον Ιούλιο του 1989 των επτά μεγαλύτερων βιομηχανικά χωρών (Group G-7) σε συνεργασία με τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να συγκροτήσουν την «Ομάδα χρηματοπιστωτικής δράσης για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες» (Financial Action Task Force on Money Laundering, F.A.T.F).

Με την εργασία αυτή επιδιώκεται να επισημανθούν οι βασικότερες αρχές του ισχύοντος διεθνούς και ελληνικού νομοθετικού και ρυθμιστικού πλαισίου σχετικά με το ζέπλυμα χρήματος καθώς και η τεράστια σημασία της απαρέγκλιτης εφαρμογής τους σε όλες τις τραπεζικές πρακτικές, με κυρίαρχο στόχο την προστασία των υπαλλήλων αλλά και της ακεραιότητας και της φήμης των τραπεζικών ιδρυμάτων. Η αναφορά στους σημαντικούς κινδύνους που ενέχει η μη τήρηση των υποχρεώσεων των τραπεζών απέναντι στην καταπολέμηση του φαινομένου της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και η επέκταση των συνεπειών τους σε ολόκληρο το χρηματοπιστωτικό σύστημα, αλλά και σε ολόκληρο τον κοινωνικό ιστό εν γένει, ενισχύει την επιδίωξη αυτή.¹

Συνεπώς, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των κινδύνων, που απορρέουν από την προσπάθεια φυσικών και νομικών οντοτήτων να νομιμοποιήσουν παράνομο χρήμα μέσω του τραπεζικού συστήματος, απαιτείται κατανόηση του αντικειμένου και των δυσκολιών, εφαρμογή κατάλληλων πολιτικών, έλεγχος / ανανέωση / ενημέρωση των διαδικασιών, σωστή εφαρμογή της τεχνολογίας, συνεχής εκπαίδευση και στρατηγικός προσδιορισμός των προτεραιοτήτων και των αδυναμιών και απόλυτη συνεργασία με τις θεσμοθετημένες, αρμόδιες αρχές και κυρίως με την ανεξάρτητη αρχή αποτροπής νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, κύριος σκοπός της οποίας είναι η λήψη και εφαρμογή των αναγκαίων μέτρων για την πρόληψη και καταπολέμηση του ζεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

¹ Διονύσιος Δεμέτης, Διευθυντής της επιχειρησιακής μονάδας AML/CTF στην εταιρεία «SYNTAX Πληροφορική», ομιλία στο 29^ο Διεθνές Συμπόσιο για το οικονομικό έγκλημα, Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ, Σεπτέμβριος 2011

Στο πρώτο κεφάλαιο του παρόντος πονήματος συναντάται ο ορισμός του όρου «Ξέπλυμα Χρήματος» και γίνεται μια πολύ σύντομη ιστορική αναδρομή. Στη συνέχεια περιγράφεται αναλυτικά ο ρόλος και το έργο της F.A.T.F, σαν του βασικού φορέα δημιουργίας ρυθμιστικού πλαισίου, ο οποίος έχει να κάνει αφενός με την αξιολόγηση, μέσω ετήσιων εκθέσεων, των αποτελεσμάτων της διεθνούς συνεργασίας για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για το «ξέπλυμα» των παράνομων κεφαλαίων, και αφετέρου με τη μελέτη των αναγκαίων μέτρων, προς ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας. Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στις σαράντα συστάσεις που εξέδωσε, καθώς και στην πρόσφατη αναθεώρησή τους, οι οποίες αποτελούν τη βάση για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Στο τέλος της πρώτης ενότητας του κεφαλαίου επισημαίνεται ο ρόλος της Επιτροπής της Βασιλείας στην προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου.

Έπειτα, αναφέρεται το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο όπως έχει, κυρίως, διαμορφωθεί από την εναρμόνισή του με τις σαράντα συστάσεις της FATF όπως επίσης και οι υποχρεώσεις των ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων, στα πλαίσια των καθημερινών δραστηριοτήτων τους, οι οποίες αφορούν στη σύσταση Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης, στην εξακρίβωση την ταυτότητα των πελατών τους, στην υποχρέωσή τους να τηρούν τα δέοντα αρχεία, να θεσπίζουν εσωτερικές διαδικασίες για την κατάρτιση του προσωπικού στην πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες καθώς και να αναφέρουν κάθε ένδειξη ξεπλύματος χρήματος στις αρμόδιες αρχές.

Στο τέλος του κεφαλαίου αναλύεται ο ρόλος και το έργο της «Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης» (ν. 3932/2011 - μετονομασία της αρχής του άρθρου 7 του ν. 3691/2008), η οποία αποτελεί το κυρίαρχο όργανο για την επιτυχέστερη ανταπόκριση στις προκλήσεις που θέτουν η ποικιλομορφία και ποσοτική εξάπλωση του εθνικού και διασυνοριακού οικονομικού εγκλήματος και ο διαρκής εκσυγχρονισμός των τεχνικών που χρησιμοποιούνται για την αθέμιτη διακίνηση και απόκρυψη κεφαλαίων. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται αρχικά το «δόγμα» της «προσέγγισης βάσει κινδύνου» (risk based approach) που σημαίνει, γενικώς, ότι ο χειρισμός και η «παρακολούθηση» (monitoring) της πελατείας των τραπεζικών ιδρυμάτων (για αποτροπή ή εντοπισμό ενδεχομένου ξεπλύματος) αμβλύνεται ή εντείνεται, ανάλογα με το δυνητικό κίνδυνο που αντιπροσωπεύει κάθε πελάτης, με κριτήριο τα ειδικότερα και κατά περίπτωση επαγγελματικά, συναλλακτικά, γεωγραφικά και άλλα χαρακτηριστικά της σχέσης μαζί του. Επίσης, περιγράφεται ο σημαντικός ρόλος της τεχνολογίας και κυρίως τα χαρακτηριστικά που θα πρέπει να διαθέτει ένα αποτελεσματικό πληροφοριακό σύστημα, όπως και η τεράστια σημασία της εκπαίδευσης στην προσπάθεια για τον έγκαιρο εντοπισμό των ύποπτων συναλλαγών και τη δημιουργία κουλτούρας κινδύνου ανάμεσα στους υπαλλήλους.

Στη συνέχεια του κεφαλαίου αναλύονται οι κίνδυνοι που απορρέουν από ενδεχόμενη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων, που θα μπορούσε να συμβεί κατά τη διάρκεια μιας τραπεζικής διαδικασίας, με ιδιαίτερη αναφορά στους κινδύνους φήμης, συμμόρφωσης και ρευστότητας, οι οποίοι θα μπορούσαν να βλάψουν τόσο το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα, όσο και ολόκληρο το χρηματοοικονομικό περιβάλλον γενικότερα. Προτείνονται, τέλος, πρακτικές δυναμικής διαχείρισης και αντιμετώπισης των παραπάνω κινδύνων.

Το τρίτο κεφάλαιο αποτελεί την εμπειρική προσέγγιση της εργασίας. Εδώ, γίνεται αρχικά αναφορά στην πολιτική που ακολουθούν οκτώ από τις μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου και στη συνέχεια παρουσίαση διεθνών πρωτοβουλιών στα πλαίσια της εφαρμογής των συστάσεων της FATF.

Η πτυχιακή εργασία ολοκληρώνεται με τα απαραίτητα συμπεράσματα στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο.

⁴<http://fatf-gafi.org>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΞΕΠΛΥΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΣ: ΝΟΜΙΚΟ - ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

1.1 Ορισμός του Ξεπλύματος Χρήματος

Σύμφωνα με τον Κάτσιο (2008) όπως υποδηλώνει σωστά και το όνομα, το ξέπλυμα χρημάτων είναι μια πράξη «πλούσιματος» του βρώμικου χρήματος με σκοπό τη μετατροπή του σε καθαρό. Κάθε χρόνο, τεράστια ποσά κεφαλαίων, που δημιουργούνται από παράνομες δραστηριότητες όπως είναι η διακίνηση ναρκωτικών, η φοροδιαφυγή, το λαθρεμπόριο ανθρώπων και όπλων, νομιμοποιούνται μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος ή άλλων διαύλων και διοχετεύονται στην υγιή οικονομία με τέτοιο τρόπο ώστε να μη δημιουργούν υποψίες για τον τρόπο απόκτησής τους. Σύμφωνα με έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας που δημοσιοποιήθηκε μέσα στο 2007, ο παγκόσμιος τζίρος από εγκληματικές πράξεις υπολογίζεται σε 1 - 1,6 τρισ. δολάρια τον χρόνο. Το ποσό αυτό αναλύεται σε 20 - 40 δισ. δολάρια προερχόμενα από διαφθορά, σε 500 - 1.000 δισ. δολάρια προερχόμενα από εγκληματικές πράξεις και σε 500 δισ. δολάρια προερχόμενα από φοροδιαφυγή. Όσον αφορά την Ελλάδα τα κρούσματα ξεπλύματος χρήματος παρουσίασαν έξαρση το 2004, όταν δεσμεύτηκαν ύποπτα κεφάλαια σχεδόν 30 εκατομμυρίων ευρώ.³ Ο πιο κάτω πίνακας δείχνει διαχρονικά τις δεσμεύσεις κεφαλαίων για ξέπλυμα χρήματος στην Ελλάδα:

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΟ (σε εκατ. Ευρώ)	ΒΑΣΙΚΗ ΠΗΓΗ
2004	30,0	Τράπεζες, ανταλλακτήρια, τελωνεία
2003	25,0	Τράπεζες, ανταλλακτήρια
2002	23,1	Τράπεζες, ανταλλακτήρια
2001	21,0	Εκβιασμοί

Πίνακας 1

Σκοπός του Ξεπλύματος Χρήματος (ΕΧ) είναι η μεταμφίεση (συγκάλυψη) της εγκληματικής προέλευσης κεφαλαίων, με το να τους προσδοθεί ευλογοφάνεια / νομιμοφάνεια, ώστε να μην υπάρξουν υποψίες για αυτά και τους ιδιοκτήτες τους και κατ' επέκταση, διακινδύνευση αποκάλυψής τους.

Η εισροή στο τραπεζικό σύστημα χρημάτων που προέρχονται από παράνομες δραστηριότητες δύναται να επιφέρει ζημία στη σταθερότητα και τη φήμη του χρηματοπιστωτικού τομέα, η δε τρομοκρατία κλονίζει τα ίδια τα θεμέλια της κοινωνίας μας.

Στην προσπάθεια καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, αποτελέσματα μπορούν να επιφέρουν οι διαδικασίες πρόληψης για την αποτροπή χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε συνδυασμό με την εφαρμογή των κανόνων και των διαδικασιών του θεσμοθετημένου κανονιστικού πλαισίου.

Ο όρος «ξέπλυμα χρήματος» λέγεται ότι προέρχεται από την εποχή της Ποτοαπαγόρευσης (1940) στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Η Ιταλική «μαφία» είχε αναλάβει τη διαδικασία της παράνομης διακίνησης του αμφισβητούμενης ποιότητας παραγόμενου αλκοόλ. Βέβαια, υπήρχε μια εγγενής αδυναμία από την οργάνωση στην προώθηση των παρανόμως αποκτηθέντων χρηματικών μέσων σε νόμιμες δραστηριότητες. Τη λύση την έδωσαν οι οικονομολόγοι της οργάνωσης και ήταν η εξής: τα παράνομα χρήματα θα έπρεπε να διοχετευτούν σε νόμιμες επιχειρήσεις, οι οποίες θα απέφεραν κέρδη, πολλαπλάσια της αρχικής «επένδυσης». Αν όμως οι επιχειρήσεις ασχολούνταν με την παραγωγή ή την εμπορία θα ήταν πολύ εύκολο να αποκαλυφθεί ότι οι δημιουργηθείσες υπεραξίες δεν είχαν καμία σχέση με το παραχθέν ή εμπορευόμενο αγαθό. Για το λόγο αυτό οι οικονομολόγοι της οργάνωσης κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι θα έπρεπε να δραστηριοποιηθούν στην παροχή υπηρεσιών. Ως τελική απόφαση πάρθηκε η δημιουργία καθαριστηρίων ενδυμάτων (laundries). Με δεδομένο το χαμηλό φορολογικό συντελεστή επί των κερδών οι επιχειρήσεις αυτές εμφάνιζαν τεράστιους εικονικούς τζίρους, διένειμαν δε στους μετόχους τους υψηλά, φορολογηθέντα κέρδη. Από το γεγονός αυτό έλκει την ονομασία της η διαδικασία του ξεπλύματος χρήματος γνωστή παγκοσμίως ως «money laundering» - ξέπλυμα χρήματος ή αλλιώς νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες (εγκληματικές) δραστηριότητες.

Το πρώτο ξέπλυμα χρήματος έγινε από το μαφιόζο Meyer Lansky, ο οποίος φοβούμενος ότι θα έχει την ίδια τύχη με τον Αλ Καπόνε (ο τελευταίος διώχθηκε και καταδικάστηκε τον Οκτώβριο του 1931 για φοροδιαφυγή και παράνομα εισοδήματα) μετέφερε σε Ελβετικές τράπεζες (από 1934 ισχύει το τραπεζικό απόρρητο) χρήματα από μικρά καζίνο της Φλόριντα και στη συνέχεια σε λογαριασμούς off shore εταιριών.

Η πρώτη πραγματική αναφορά και επικράτηση του όρου «ξέπλυμα χρήματος» γίνεται στο περίφημο σκάνδαλο Watergate, το οποίο έλαβε χώρα στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1973. Η επιτροπή του τότε Αμερικανού Προέδρου Richard Nixon για την επανεκλογή Προέδρου είχε διοχετεύσει όλα τα έσοδα της προεκλογικής καμπάνιας του στο Μεξικό και τα «επαναπάτρισε» μέσω μίας εταιρίας στο Miami, Florida. Η Βρετανική εφημερίδα "The Guardian" είναι εκείνη που αναφέρθηκε στην κίνηση αυτή με τον όρο "laundering".

1.2 Διεθνές ρυθμιστικό και νομοθετικό πλαίσιο

1.2.1 Η ιστορία, ο ρόλος και το έργο της FATF

1.2.1.1 Τι είναι η FATF

Η Ειδική Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force - FATF) είναι ένα διακυβερνητικό όργανο του οποίου σκοπός είναι η ανάπτυξη και προώθηση των πολιτικών, τόσο σε εθνικό όσο και διεθνές επίπεδο, για την καταπολέμηση του ξεπλύματος παράνομου χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η Ειδική αυτή Ομάδα είναι επομένως ένα «όργανο χάραξης πολιτικής», η οποία εργάζεται για να δημιουργήσει την απαραίτητη πολιτική βούληση για την επίτευξη των εθνικών νομοθετικών και κανονιστικών μεταρρυθμίσεων στους τομείς αυτούς.

Από την ίδρυσή της, η FATF έχει αιχμή του δόρατος την προσπάθεια να υιοθετηθούν και να εφαρμοστούν μέτρα για την αντιμετώπιση της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος από τους εγκληματίες. Δημιούργησε μια σειρά από συστάσεις το 1990, οι οποίες αναθεωρήθηκαν το 1996 και το 2003 και παραμένουν ενεργές μέχρι και σήμερα. Οι συστάσεις αυτές σχετίζονται με την εξελισσόμενη απειλή της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και ορίζουν το βασικό πλαίσιο για την καταπολέμησή της μέσω της παγκόσμιας εφαρμογής τους.

Κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων της, η FATF συνεργάζεται και με άλλους διεθνείς οργανισμούς που ασχολούνται με την καταπολέμηση του ξεπλύματος παράνομου χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.⁴

1.2.1.2 Η ιστορία και ο ρόλος της FATF

Οι αρχηγοί των κρατών G-7, στη σύνοδο κορυφής που πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι το 1989, αποφάσισαν τη σύσταση της Ειδικής Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) για το Ξέπλυμα Χρήματος. Βασικός σκοπός της FATF ήταν η λήψη μέτρων για τον εντοπισμό,

την ανίχνευση και κατάσχεση των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Τον Απρίλιο του 1990 η FATF εξέδωσε μία έκθεση που περιείχε ένα σύνολο σαράντα συστάσεων (*forty recommendations*), οι οποίες παρέχουν ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης που απαιτείται για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Το 2001, προστέθηκε στην αποστολή της FATF η ανάπτυξη προτύπων για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Συγκεκριμένα, τον Οκτώβριο του 2001 η FATF εξέδωσε οκτώ ειδικές συστάσεις για το παραπάνω θέμα. Τον Ιούνιο του 2003 ο κατάλογος των 40 συστάσεων αναθεωρήθηκε. Τον Οκτώβριο του 2004 η FATF δημοσίευσε την ένατη των ειδικών συστάσεων, για την περαιτέρω ενίσχυση των συμφωνημένων διεθνών προτύπων για την καταπολέμηση του ξεπλύματος παράνομου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Μέλη της FATF είναι 34 κράτη (στα οποία περιλαμβάνονται η Ελλάδα και 15 ακόμη κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο Συνεργασίας του Περσικού Κόλπου (Πίνακας 2).

Πίνακας 2
Χώρες και οργανισμοί που είναι μέλη της FATF

ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ	ΕΛΒΕΤΙΑ	ΙΤΑΛΙΑ	ΟΛΛΑΝΔΙΑ
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	ΕΛΛΑΔΑ	ΚΑΝΑΔΑΣ	ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ
ΑΥΣΤΡΙΑ	ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	ΡΩΣΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ
ΒΕΛΓΙΟ	ΗΠΑ	ΜΕΞΙΚΟ	ΣΙΓΚΑΠΟΥΡΗ
ΒΡΑΖΙΛΙΑ	ΙΑΠΩΝΙΑ	ΝΕΑ ΖΗΛΑΝΔΙΑ	ΣΟΥΗΔΙΑ
ΓΑΛΛΙΑ	ΙΡΛΑΝΔΙΑ	ΚΙΝΑ	ΤΟΥΡΚΙΑ
ΓΕΡΜΑΝΙΑ	ΙΣΛΑΝΔΙΑ	ΝΟΡΒΗΓΙΑ	ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ
ΔΑΝΙΑ	ΙΣΠΑΝΙΑ	ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ	ΧΟΝΓΚ-ΚΟΝΓΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (ΕC)			
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΣΙΚΟΥ ΚΟΛΠΟΥ (GCC)			

1.2.1.3 Το έργο της FATF

Η FATF επιβλέπει την πρόοδο των μελών της όσον αφορά την υιοθέτηση των 40 + 9 συστάσεων αλλά και άλλων ειδικών συστάσεων μέσω της κατάρτισης ετήσιων εκθέσεων, ενώ ταυτόχρονα προβαίνει στη διαρκή επεξεργασία συμπληρωματικών μέτρων που μπορούν να προωθήσουν τη διεθνή συνεργασία.

Κεντρικό πυλώνα της εργασίας της FATF αποτελεί η διαδικασία αμοιβαίας αξιολόγησης. Μέσω αυτής της διαδικασίας, η FATF και τα περιφερειακά της όργανα (FSRBs - FATF Style Regional Bodies) παρακολουθούν την εφαρμογή των συστάσεων και αξιολογούν την αποτελεσματικότητα της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Το πεδίο εφαρμογής των αξιολογήσεων αυτών είναι να εκτιμηθεί κατά πόσον οι αναγκαίες νομοθετικές και κανονιστικές διαδικασίες, που απαιτούνται σύμφωνα με τα νέα πρότυπα, είναι σε ισχύ και αν έχει υπάρξει μια πλήρης και ορθή εφαρμογή όλων των απαραίτητων μέτρων για την αποτελεσματική πρόληψη των εγκληματικών καταχρήσεων του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η FATF, τέλος, διενεργεί μελέτες, τις οποίες ονομάζει «τυπολογίες» μέσα στις οποίες αναλύονται τα διάφορα κανάλια που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την παράνομη μεταφορά κεφαλαίων. Η FATF, έτσι, παράγει αναλύσεις για τα τυχερά παιχνίδια γενικά, το καζίνο, τη βιομηχανία ακίνητων περιουσιών, το ποδόσφαιρο, το εμπόριο με βάση το χρήμα εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, κ.α.

Η FATF εκτελεί αυτές τις σημαντικές λειτουργίες σε στενή συνεργασία με τους κυριότερους εταίρους της, δηλαδή το ΔΝΤ (Διεθνές Νομισματικό Ταμείο) και την Παγκόσμια Τράπεζα.

1.2.2 Οι σαράντα συστάσεις για το Ξέπλυμα Χρήματος

Οι 40 συστάσεις παρέχουν ένα πλήρες σύνολο των αντίμετρων κατά του ξεπλύματος χρήματος (ML), που καλύπτουν το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης και την επιβολή του νόμου, το χρηματοπιστωτικό σύστημα και τη ρύθμισή του, καθώς και τη διεθνή συνεργασία. Έχουν αναγνωρισθεί και εγκριθεί από πολλούς διεθνείς οργανισμούς. Οι συστάσεις δεν είναι ούτε πολύπλοκες, ούτε δύσκολες, δεν θέτουν σε κίνδυνο την ελευθερία συμμετοχής σε νόμιμες συναλλαγές και δεν απειλούν την οικονομική ανάπτυξη. Καθορίζουν τις αρχές για τη δράση κατά του ξεπλύματος χρήματος σύμφωνα με τις ιδιαίτερες συνθήκες και το συνταγματικό πλαίσιο του κάθε μέλους και αναλύουν τα προληπτικά μέτρα που πρέπει να ληφθούν από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, στα πλαίσια πάντα της διεθνούς συνεργασίας.

Αρχικά αναπτύχθηκαν το 1990 και αναθεωρήθηκαν για πρώτη φορά το 1996. Πιο πρόσφατα, η FATF ολοκλήρωσε μια διεξοδική επανεξέταση και επικαιροποίηση των 40 συστάσεων (2003) για να αποσαφηνιστεί η εφαρμογή τους και να παρασχεθούν πρόσθετες οδηγίες.

1.2.3 Διαδικασίες για τις μη συνεργαζόμενες χώρες και εδάφη (ΜΣΧΕ)

Η FATF από το 2000 δημοσιεύει ένα κατάλογο «Μη συνεργαζόμενων Χωρών και Εδαφών» (list of "Non-Cooperative Countries or Territories", "NCCTs"), στον οποίο αναφέρονται οι δικαιοδοσίες που η ίδια εκτιμά ότι δεν συνεργάζονται με τις υπόλοιπες δικαιοδοσίες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Ο κύριος στόχος της πρωτοβουλίας για τις μη συνεργαζόμενες χώρες και εδάφη (ΜΣΧΕ) ήταν και είναι η μείωση της ευπάθειας του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο ξέπλυμα χρήματος, εξασφαλίζοντας ότι όλα τα χρηματοπιστωτικά κέντρα θα υιοθετήσουν και θα εφαρμόσουν μέτρα για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την τιμωρία του ξεπλύματος χρημάτων, σύμφωνα με τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα.

Για να εξασφαλισθεί η αποτελεσματική υλοποίηση των νομοθετημένων μεταρρυθμίσεων στις ΜΣΧΕ, η FATF εξέδωσε μηχανισμό παρακολούθησης, που θα πραγματοποιείται σε συνεννόηση με τους Περιφερειακούς Φορείς (FSRBs). Ο μηχανισμός αυτός θα περιλαμβάνει την υποβολή τακτικών εκθέσεων ακόμα και πιθανή επίσκεψη παρακολούθησης και εκτίμησης της προόδου στην εφαρμογή αποτελεσματικής AML διαδικασίας.⁹

1.2.4 Η νέα αναθεώρηση των συστάσεων της Μονάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης

«Η υιοθέτηση των αναθεωρημένων συστάσεων αποδεικνύει κοινή δέσμευση των χωρών για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της χρηματοδότησης της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής. Οι αναθεωρημένες συστάσεις της FATF περιλαμβάνουν απαιτήσεις για ισχυρότερες διασφαλίσεις στον χρηματοπιστωτικό τομέα ενώ ενισχύουν τα εργαλεία επιβολής του νόμου και βελτιώνουν τη διεθνή συνεργασία».

Giancarlo Del Bufalo, πρόεδρος της FATF

Η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης αναθεώρησε στις 16 Φεβρουαρίου 2012 τις 40+9 συστάσεις της (40 με την αναθεώρηση), οι οποίες χρησιμοποιούνται από περισσότερες από 180 κυβερνήσεις, μετά από περισσότερο από δύο χρόνια προσπαθειών από τις χώρες μέλη.

Οι αναθεωρήσεις, φτιαγμένες από τις κυβερνήσεις, τον ιδιωτικό τομέα και την κοινωνία των πολιτών, παρέχουν τις αρχές ενός ισχυρότερου πλαισίου, ικανού να ενεργήσει κατά των εγκληματιών και να αντιμετωπίσει νέες απειλές κατά του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Οι αναθεωρημένες συστάσεις της FATF ενσωματώνουν πλήρως αντιτρομοκρατικά μέτρα χρηματοδότησης με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, θεσπίζουν νέα μέτρα για την αντιμετώπιση της χρηματοδότησης της

διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής και αντιμετωπίζουν καλύτερα τη νομιμοποίηση των εσόδων από τη διαφθορά και τα φορολογικά εγκλήματα. Ενισχύσουν επίσης τις απαιτήσεις για μια πιο στοχοθετημένη προσέγγιση βασισμένη στους κινδύνους.

Οι κυριότερες αλλαγές είναι:

- Καταπολέμηση της χρηματοδότησης της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής από τη συνεπή εφαρμογή των στοχευμένων οικονομικών κυρώσεων, όταν αυτοί καλούνται από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ
- Βελτίωση της διαφάνειας ώστε να είναι πιο δύσκολο για τους εγκληματίες και τους τρομοκράτες να αποκρύψουν την ταυτότητά τους ή τα περιουσιακά τους στοιχεία πίσω από νομικά πρόσωπα
- Ισχυρότερες απαιτήσεις σχετικά με τα πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα (ΠΕΠ)¹
- Επέκταση της εμβέλειας των κύριων αδικημάτων ξεπλύματος χρήματος συμπεριλαμβανομένων και των φορολογικών παραβάσεων
- Ενισχυμένη προσέγγιση (βασισμένη στους κινδύνους) που επιτρέπει στις χώρες να χρησιμοποιήσουν τους πόρους τους πιο αποτελεσματικά, εστιάζοντας σε περιοχές higher risk
- Αποτελεσματικότερη διεθνής συνεργασία συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των αρμόδιων αρχών, τη διεξαγωγή κοινών ερευνών και τον εντοπισμό, τη δέσμευση και την κατάσχεση των παράνομων περιουσιακών στοιχείων
- Καλύτερα επιχειρησιακά εργαλεία και ένα ευρύτερο φάσμα τεχνικών και εξουσιών για τις μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών, για την επιβολή του νόμου στην προσπάθεια για τη δίωξη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της

Οι συστάσεις της FATF αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία όλες οι χώρες πρέπει να πληρούν τον κοινό στόχο της αντιμετώπισης του ξεπλύματος χρήματος και της

⁵ Πρόσωπα στα οποία έχει ή είχε ανατεθεί δημόσιο λειτούργημα (π.χ. αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων, υπουργοί, υφυπουργοί, βουλευτές, πρόεδροι δικαστικών αρχών και γενικά πρόσωπα και μέλη διοικητικών, διαχειριστικών ή εποπτικών οργάνων ή επιχειρήσεων κλπ.) συμπεριλαμβανομένων και των άμεσων στενών συγγενών και συνεργατών. Ειδικότερα, χρειάζεται προσοχή εάν ο πελάτης, ΠΕΠ, προέρχεται από χώρα, ευρέως γνωστή για προβλήματα διαφθοράς στη δημόσια ζωή ή δεν διαθέτει νόμους και κανόνες αποτροπής του ξεπλύματος χρημάτων

χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η FATF καλεί όλες τις χώρες να εφαρμόσουν αποτελεσματικά τα μέτρα αυτά στα εθνικά τους συστήματα.⁵

1.2.5 Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία (BCBS)

Η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision), είναι ένας από τους διεθνείς φορείς που συστάθηκαν με στόχο την επεξεργασία κανόνων που έχουν θετική συμβολή στη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, στο πλαίσιο της διαμόρφωσης της νέας διεθνούς αρχιτεκτονικής του νομισματικού και χρηματοπιστωτικού περιβάλλοντος.

Οι στόχοι της Επιτροπής της Βασιλείας διακρίνονται σε έναν κύριο και τρεις επικουρικούς. Στην κατηγορία των επικουρικών της στόχων εντάσσεται και η διατύπωση θέσεων σε θέματα πρόληψης της χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και καταστολής της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Η Γραμματεία της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, η οποία φιλοξενείται από την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements- BIS,) εξέδωσε τον Οκτώβριο του 2001 ένα έγγραφο (Basel CDD Paper) που ονομάζεται «δέουσα επιμέλεια των τραπεζών για τους πελάτες» ("Customer Due Diligence for Banks"). Στο έγγραφο αυτό, η Επιτροπή της Βασιλείας αναφέρει πια είναι τα βασικά στοιχεία που πρέπει να συμπεριλάβουν οι τράπεζες στον σχεδιασμό της «γνώρισε τον πελάτη σου» («Know Your Customer»- KYC) στρατηγικής τους, η οποία αποτελεί βασικό στοιχείο της πολιτικής τους κατά του ξεπλύματος χρήματος. Τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να ξεκινούν από τη διαχείριση του κινδύνου των τραπεζών και των διαδικασιών ελέγχου και να περιλαμβάνουν, πρώτον την πολιτική αποδοχής πελατών, δεύτερον την εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη, τρίτον τη συνεχή παρακολούθηση των λογαριασμών υψηλού κινδύνου και τέταρτον τη διαχείριση του κινδύνου (www.assetrecovery.org).

1.3 Το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο

Ήδη από το 1991, το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (τόρα Ευρωπαϊκής Ένωσης), με την οδηγία της 10ης Ιουνίου 1991 «για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες» (91/308/ΕΟΚ), ζήτησε από κάθε κράτος - μέλος να λάβει τα κατάλληλα μέτρα και να επιβάλει τις κατάλληλες κυρώσεις για τις παραβάσεις που διαγράφονται στην προαναφερόμενη οδηγία, προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή της από κάθε κράτος - μέλος.

Παρόλα αυτά, η χώρα μας καθυστέρησε, σε σχέση με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να θεσπίσει ένα πλήρες και ολοκληρωμένο νομοθέτημα για την πρόληψη και την καταστολή της επικίνδυνης κατάστασης που δημιουργεί η «νομιμοποίηση» εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Έτσι, ο πρώτος νόμος σχετικός με το θέμα θεσπίστηκε το 1993. Είναι ο Ν.2145/1993 με αριθμό ΦΕΚ Α' 88/28.5.93. Σε αυτόν τον πρώτο νόμο θεσπίστηκαν διατάξεις ποινικού κυρίως χαρακτήρα, που αφορούσαν μόνο την καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

1.3.1 Ν. 2331/1995 - «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες ποινικές διατάξεις

Ο εν λόγω νόμος, στο προσωπικό πεδίο εφαρμογής του οποίου εμπίπτουν τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, ισχύει σήμερα όπως έχει διαμορφωθεί με μεταγενέστερες τροποποιήσεις, οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, τη διεύρυνση του καταλόγου των εγκλημάτων που εμπίπτουν στην έννοια της «εγκληματικής δραστηριότητας» του άρθρου 1α², τον ορισμό της «αρμόδιας αρχής» του άρθρου 1στ, και την προσθήκη της παραγράφου 1 στο άρθρο 1, με την οποία ορίζονται οι κυρώσεις που επιβάλλονται σε νομικά πρόσωπα.

Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στις διατάξεις του άρθρου 7, με τις οποίες καθιερώθηκε η λειτουργία Επιτροπής, έργο της οποίας είναι η συγκέντρωση, αξιολόγηση και διερεύνηση των πληροφοριών που διαβιβάζονται σε αυτήν, από τα πιστωτικά ιδρύματα και άλλους υπόχρεους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς για ύποπτες συναλλαγές νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (γνωστής ως «Επιτροπή του άρθρου 7»)³.

² αα) εγκληματική οργάνωση (άρθρο 187 παράγραφοι 1, 2, 4 και 5 του Ποινικού Κώδικα ββ) τρομοκρατικές πράξεις (άρθρο 187Α ΠΚ), γγ) χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, όπως προβλέπεται στην παράγραφο 6 του άρθρου 187Α ΠΚ, δδ) παθητική δωροδοκία (άρθρο 235 ΠΚ), εε) εμπορία ανθρώπων (άρθρο 323Α ΠΚ), στστ) απάτη με υπολογιστή (άρθρο 386Α ΠΚ), ζζ) σωματεμπορία (άρθρο 351 ΠΚ), ηη) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 4, 5, 6, 7 και 8 του ν. 1729/1987 (ΦΕΚ 144 Α') «καταπολέμηση της διάδοσης ναρκωτικών», θθ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 15 και 17 του ν. 2168/1993 (ΦΕΚ 147 Α') «όπλα, πυρομαχικά, εκρηκτικές ύλες κ.λπ.», ιι) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 2, 53-55, 61 και 63 του ν. 3028/2002 (ΦΕΚ 153 Α') «για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς», ιια) τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 παράγραφοι 1 και 3 του ν.δ. 181/1974 (ΦΕΚ 347 Α') «περί προστασίας εξ ιοντιζουσών ακτινοβολιών»,

1.3.2 Ν. 3424/2005 - Τροποποίηση, συμπλήρωση και αντικατάσταση διατάξεων του Ν. 2331/1995

Με το νόμο 3424/2005, τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε ο νόμος 2331/1995 σχετικά με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες ποινικές διατάξεις. Ιδιαίτερης αναφοράς χρήζει η τροποποίηση του άρθρου 7 του νόμου 2331/1995, με το οποίο ενισχύονται οι αρμοδιότητες της Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής με την επωνυμία «Εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες», γνωστή, ήδη από το νόμο 2331/1995, ως «Επιτροπή του άρθρου 7».

1.3.3 Ν. 3691/2008 «σχετικά με την «Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις»

Με το νόμο 3691/2008, ο οποίος αποτελεί τη βάση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου, ενισχύεται και βελτιώνεται το νομοθετικό πλαίσιο για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Αντικείμενο του παρόντος νόμου είναι η πρόληψη και καταστολή των αδικημάτων της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, όπως αυτά τα αδικήματα ορίζονται εκ νέου⁴ σε σχέση με αυτά του Νόμου

ιβιβ) τα προβλεπόμενα στο άρθρο 87 παράγραφοι 5, 6, 7 και 8 και στο άρθρο 88 του ν. 3386/2005,

ιγγ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα δεύτερο, τρίτο, τέταρτο και έκτο του ν. 2803/2000 (ΦΕΚ 48 Α') «προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων», ιδιδ) δωροδοκία αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού, όπως προβλέπεται στο άρθρο δεύτερο του ν. 2658/1998 (ΦΕΚ 265 Α') «για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές»,

ιειε) δωροδοκία υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των Κρατών - Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως προβλέπεται στα άρθρα τρίτο και τέταρτο του ν. 2802/2000 (ΦΕΚ 47 Α'),

ιστιστ) η κατάχρηση αγοράς είτε συντελείται με κατάχρηση προνομιακής πληροφορίας είτε με χειραγώγηση της αγοράς, όπως προβλέπεται από τις διατάξεις του ν. 3340/2005 (ΦΕΚ 112 Α').

⁴ Ως εγκληματικές δραστηριότητες νοούνται η διάπραξη ενός ή περισσότερων από τα ακόλουθα αδικήματα που καλούνται εφεξής «βασικά αδικήματα»: α) εγκληματική οργάνωση (άρθρο 187 του Ποινικού Κώδικα (ΠΚ)),

β) τρομοκρατικές πράξεις και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (άρθρο 187Α ΠΚ)

γ) παθητική δωροδοκία (άρθρο 235 ΠΚ),

δ) ενεργητική δωροδοκία (236 ΠΚ),

ε) δωροδοκία δικαστή (237 ΠΚ),

στ) εμπορία ανθρώπων (άρθρο 323Α ΠΚ),

ζ) απάτη με υπολογιστή (άρθρο 386Α ΠΚ),

η) σωματεμπορία (άρθρο 351 ΠΚ),

2331/1995, καθώς και η προστασία του χρηματοπιστωτικού συστήματος από τους κινδύνους που ενέχουν.

Από την δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως καταργούνται οι σχετικές διατάξεις του νόμου 2331/1995, όπως ισχύουν.

1.3.4 Ν. 3932/2011 - Σύσταση Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης

Σημαντικές τροποποιήσεις του ν. 3691/2008 (άρθρο 7) πραγματοποιήθηκαν μεταγενέστερα με το Ν. 3932/2011, ο οποίος αφορά στη διάρθρωση της Αρχής Καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και τις διαδικασίες δέσμευσης των περιουσιακών στοιχείων των υποκείμενων σε συγκεκριμένες οικονομικές κυρώσεις προσώπων, ομάδων ή οντοτήτων.

θ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 20, 21, 22 και 23 του ν. 3459/2006 «Κώδικας Νόμου για τα Ναρκωτικά» (ΦΕΚ 103 Α'),
ι) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 15 και 17 του ν. 2168/1993 «Όπλα, πυρομαχικά, εκρηκτικές ύλες κ.λπ.» (ΦΕΚ 147 Α'),
ια) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 53, 54, 55, 61 και 63 του ν. 3028/2002 «Για την προστασία των αρχαιοτήτων και εν γένει της πολιτιστικής κληρονομιάς» (ΦΕΚ 153 Α'), ιβ) τα προβλεπόμενα στο άρθρο 8 παράγραφοι 1 και 3 του ν.δ. 181/1974 «Περί προστασίας εξ ιοντιζουσών ακτινοβολιών» (ΦΕΚ 347 Α'),
ιγ) τα προβλεπόμενα στο άρθρο 87 παράγραφοι 5, 6, 7 και 8 και στο άρθρο 88 του ν. 3386/2005 «Είσοδος, διαμονή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια» (ΦΕΚ 212 Α'),
ιδ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα τρίτο, τέταρτο και έκτο του ν. 2803/2000 «Προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων» (ΦΕΚ 48 Α'), ιε) δωροδοκία αλλοδαπού δημόσιου λειτουργού, όπως προβλέπεται στο άρθρο δεύτερο του ν. 2656/1998 «για την καταπολέμηση της δωροδοκίας αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών σε διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές» (ΦΕΚ 265 Α'),
ιστ) δωροδοκία υπαλλήλων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως προβλέπεται: α) στα άρθρα 2, 3 και 4 της Σύμβασης περί καταπολέμησης της δωροδοκίας στην οποία ενέχονται υπάλληλοι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2802/2000 (ΦΕΚ 47 Α') και β) στα άρθρα τρίτο και τέταρτο του ν. 2802/2000, ιζ) τα προβλεπόμενα στα άρθρα 29 και 30 του ν. 3340/2005 «Για την προστασία της Κεφαλαιαγοράς από πράξεις προσώπων που κατέχουν προνομιακές πληροφορίες και πράξεις χειραγώγησης αγοράς» (ΦΕΚ 112 Α')
ιη) κάθε άλλο αδίκημα που τιμωρείται με ποινή στερητική της ελευθερίας, της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος

1.4 Τραπεζική πρακτική και οι υποχρεώσεις των ελληνικών τραπεζικών ιδρυμάτων

1.4.1 Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης (ΜΚΣ)

1.4.1.1 Αποστολή της ΜΚΣ

Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης στις τράπεζες συγκροτήθηκε στο πλαίσιο εφαρμογής των κανόνων του εποπτικού πλαισίου ΒΑΣΙΛΕΙΑ II και των διατάξεων της ΠΔΤΕ 2577/9.3.2006 ως διοικητικά ανεξάρτητη μονάδα. Είναι επιφορτισμένη με την υλοποίηση της πολιτικής που θεσπίζει το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας για τη συμμόρφωσή της προς το εκάστοτε ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, με σκοπό τη διασφάλιση των συμφερόντων του Ομίλου, των μετόχων και του συναλλασσόμενου κοινού. Αποστολή της είναι επίσης η εφαρμογή του κανονιστικού πλαισίου σχετικά με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της αποτροπής χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Για το λόγο αυτό, οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες από το νόμο να ορίσουν, με απόφαση της Διοίκησης, Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος (το οποίο είθισται να είναι ο επικεφαλής της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης) καθώς και Αναπληρωτή του, δηλαδή τα πρόσωπα στα οποία τα Διευθυντικά στελέχη και οι υπάλληλοί τους αναφέρουν κάθε συναλλαγή που θεωρούν ύποπτη ή ασυνήθιστη για απόπειρα ή διάπραξη αδικημάτων του άρθρου 2 του Ν. 3691/2008 καθώς και κάθε γεγονός του οποίου λαμβάνουν γνώση λόγω της υπηρεσίας τους και το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει ένδειξη τέτοιας πράξης.

1.4.1.2 Αρμοδιότητες ΜΚΣ

Οι αρμοδιότητες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης συνοψίζονται στις εξής:

- Η διαρκής ενημέρωση για τις μεταβολές του γενικού θεσμικού και ρυθμιστικού πλαισίου που αφορούν στον εντοπισμό και την πρόληψη ύποπτων συναλλαγών πάσης φύσεως
- Η μέριμνα για την εφαρμογή της εγκεκριμένης από το Δ.Σ. της τράπεζας πολιτικής αποτροπής της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες
- Η παροχή οδηγιών προς τις υπηρεσιακές μονάδες της τράπεζας σχετικά με την αποτροπή της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες

- Η θέσπιση διαδικασιών για τον εντοπισμό και τη διερεύνηση, από τις υπηρεσιακές μονάδες της τράπεζας, ύποπτων συναλλαγών, η σύνταξη και αποστολή στο Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος τεκμηριωμένων εμπιστευτικών αναφορών για αξιολόγηση και υποβολή προς την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες
- Η ενημέρωση των υπηρεσιακών μονάδων για τα στοιχεία που πρέπει να ζητούν, να καταγράφουν και να φυλάσσουν κατά τη διενέργεια συναλλαγών, με σκοπό την πλήρη πιστοποίηση της ταυτότητας των συναλλασσομένων και τη διαμόρφωση συναλλακτικού profile των πελατών τους στα πλαίσια εφαρμογής της αρχής «γνώρισε τον πελάτη σου» (know your customer-kyc)
- Η μέριμνα για τη διαρκή εκπαίδευση των στελεχών αλλά και των υπαλλήλων της τράπεζας για τη σωστή εφαρμογή των πρακτικών και διαδικασιών που απαιτούνται για την πρόληψη και τον εντοπισμό ύποπτων και παράνομων συναλλαγών
- Η μέριμνα για τον καθορισμό και την εφαρμογή κριτηρίων αποδοχής της συμβατικής σχέσης με τους πελάτες, την κατηγοριοποίηση των πελατών κατά επίπεδο κινδύνου και τη συνεχή παρακολούθηση της σχέσης αυτής
- Η παροχή συγκεκριμένων οδηγιών για τη μη διενέργεια ορισμένων συναλλαγών που πιθανό να εκθέσουν την τράπεζα, με συνέπεια τη διακύβευση της φήμης και του ονόματός της
- Η μέριμνα για την προμήθεια, εγκατάσταση και την πλήρη επιχειρησιακή λειτουργία μηχανογραφικού συστήματος AML για τη διαρκή αξιολόγηση πελατών και συναλλαγών σε πραγματικό χρόνο

1.4.2 Πολιτική αποδοχής πελατών

1.4.2.1 Εισαγωγή - Γενικές Αρχές

Τα τελευταία χρόνια, η αξιοπιστία και η φήμη των τραπεζών απειλούνται σοβαρά καθώς η απόπειρα χρησιμοποίησης χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων για νομιμοποίηση παράνομων εσόδων αποτελεί πλέον σημαντικό πρόβλημα που έχει λάβει τεράστιες διαστάσεις.

Η μη συμμόρφωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων με τους νόμους και τους κανονισμούς, που έχουν θεσπιστεί σχετικά με την αποτροπή του ξεπλύματος χρήματος, μπορεί αφενός να δημιουργήσει σε αυτά κίνδυνο φήμης, αφετέρου να επιφέρει σοβαρά

χρηματικά πρόστιμα, πειθαρχικές αλλά ακόμα και ποινικές κυρώσεις για τους εμπλεκόμενους υπαλλήλους.

Η διασφάλιση επιτυγχάνεται αφενός με την πιστή τήρηση των κανόνων και των προβλεπόμενων διαδικασιών κατά την εκτέλεση των τραπεζικών εργασιών και αφετέρου με τη διερεύνηση ύποπτων συναλλαγών και περαιτέρω αναφορά τους στον αρμόδιο φορέα, εφόσον κριθεί σκόπιμο.

Για την επιτυχή άσκηση όλων των παραπάνω, είναι θεμελιώδους σημασίας η Τράπεζα:

- να είναι σε θέση να εξακριβώνει με έγγραφα την ταυτότητα του πελάτη, να διατηρεί αρχείο των στοιχείων του και να γνωρίζει τις οικονομικές δυνατότητες και δραστηριότητές του
- να προσδιορίζει πελάτες και συναλλαγές μη αποδεκτού κινδύνου

1.4.2.2 Βασικές Αρχές

Για την υλοποίηση της βασικής αρχής «**Γνώρισε τον πελάτη σου**» και κατά την έναρξη της πελατειακής σχέσης, πρέπει η Τράπεζα:

1. Να έχει επαρκείς πληροφορίες για την πραγματική ταυτότητα του πελάτη

- Τα στοιχεία όπως ονοματεπώνυμο, πατρώνυμο, αριθμός ταυτότητας ή διαβατηρίου, διεύθυνση κατοικίας, ασκούμενο επάγγελμα, διεύθυνση επαγγέλματος, Α.Φ.Μ.) θα πρέπει να πιστοποιούνται από επίσημα έγγραφα.
- Επιπλέον και ανάλογα με την εκτίμηση των κινδύνων, που τυχόν υπάρχουν κατά την αναμενόμενη χρήση των προϊόντων και των υπηρεσιών, ο υποψήφιος πελάτης είναι σκόπιμο να συμπληρώνει και να υπογράφει ένα έντυπο με στοιχεία όπως :

S Το σκοπό ανοίγματος του λογαριασμού του και τους λόγους που προτίμησε

την τράπεζα S Τη συνεργασία του με άλλες τράπεζες S Το είδος

και το σκοπό της επιχείρησης του S Τη φύση και το αναμενόμενο

ύψος των συναλλαγών του

S Την πηγή κυρίων και δευτερευόντων εσόδων του S Την

προέλευση των κεφαλαίων του πελάτη

S Τους προμηθευτές και πελάτες του για τον εντοπισμό της αναμενόμενης

γεωγραφικής εξάπλωσης των συναλλαγών του.

Οι πληροφορίες που λαμβάνονται από ένα πελάτη κατά το άνοιγμα του λογαριασμού ή κατά την δημιουργία μιας οποιασδήποτε πελατειακής σχέσης, θα πρέπει να εμπλουτίζονται με νέα στοιχεία όταν αυτά προκύπτουν και, ανάλογα με τον εκτιμώμενο κίνδυνο, να επιβεβαιώνονται κατά διαστήματα. Όταν ο πελάτης συνεργάζεται με περισσότερα του ενός καταστήματα, είναι σκόπιμη, για την πληρέστερη εικόνα του, η ανταλλαγή πληροφοριών, τηρουμένης βέβαια της διακριτικότητας και της εχεμύθειας.

2. Να καταβάλει προσπάθειες για να εξακριβώσει την ταυτότητα του πραγματικού δικαιούχου, σε περίπτωση που υπάρχουν βάσιμες αμφιβολίες σχετικά με το εάν κάποιος πελάτης ενεργεί για λογαριασμό του ή για λογαριασμό άλλου. Εάν ο συναλλασσόμενος ενεργεί για λογαριασμό τρίτου, πρέπει εκτός από την απόδειξη των δικών του στοιχείων, να τεκμηριώνει τη σχέση του με το πρόσωπο για λογαριασμό του οποίου ενεργεί, καθώς και να πιστοποιούνται τα στοιχεία του τρίτου προσώπου
3. Να εξετάζει εάν ο πελάτης (φυσικό ή νομικό πρόσωπο) περιλαμβάνεται στους διεθνείς ή εγχώριους καταλόγους υπόπτων για νομιμοποίηση παράνομων εσόδων και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας ή έχει κάποια συναλλακτική σχέση με τα εν λόγω πρόσωπα
4. Να μην ξεκινά επιχειρηματική σχέση με πελάτες που αρνούνται ή αμελούν να προσκομίσουν τα στοιχεία τους. Όταν προκύπτουν αμφιβολίες ως προς την γνησιότητα των εγγράφων ή δυσκολίες στην συμπλήρωση και ενημέρωση των στοιχείων ταυτοποίησης, σε περίπτωση υφιστάμενου πελάτη, να εξετάζεται ακόμα και η διακοπή της επιχειρηματικής σχέσης
5. Να παρακολουθεί τη συναλλακτική δραστηριότητα του πελάτη για τυχόν αποκλίσεις σε σχέση με τις συνήθεις συναλλαγές και το προφίλ του

1.4.2.3 Δέουσα επιμέλεια και αυξημένη δέουσα επιμέλεια

Η Τράπεζα τόσο κατά την πιστοποίηση της ταυτότητας των πελατών της (υφιστάμενων και νέων), όσο και κατά τη διενέργεια των πάσης φύσης συναλλαγών τους, οφείλει να επιδεικνύει **δέουσα επιμέλεια ή αυξημένη δέουσα επιμέλεια.**

1. Ως **δέουσα επιμέλεια (due diligence)** νοείται η λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων, σχετικά με τη γνώση και **επαλήθευση** όλων των απαιτούμενων στοιχείων ταυτότητας **υφιστάμενων και νέων πελατών.** Ειδικότερα, η Τράπεζα θα πρέπει υποχρεωτικά να

ζητά από τους πελάτες συγκεκριμένα στοιχεία και επίσημα δικαιολογητικά / νομιμοποιητικά έγγραφα, ανάλογα με την ιδιότητα του κάθε πελάτη (Φυσικό ή Νομικό Πρόσωπο):

- κατά την σύναψη κάθε είδους σύμβασης με τους πελάτες
- όταν διενεργείται περιστασιακή συναλλαγή τουλάχιστον 15.000 ευρώ και άνω, ανεξάρτητα από το εάν η συναλλαγή διενεργείται με μια μόνο πράξη ή με περισσότερες μεταξύ των οποίων φαίνεται να υπάρχει κάποια σχέση
- στην περίπτωση υπόνοιας νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ανεξάρτητα από οποιοδήποτε κατώτατο όριο ή παρέκκλιση
- στις αποστολές εμβασμάτων, ποσού ίσου ή μεγαλύτερου των 1.000 ευρώ, εφόσον γίνεται εκτός τραπεζικού λογαριασμού από περιστασιακό συναλλασσόμενο.

2. Ως **αυξημένη δέουσα επιμέλεια** νοείται η λήψη πρόσθετων μέτρων (πέραν των όσων αναφέρονται στη δέουσα επιμέλεια) και εφαρμόζεται σε ορισμένες κατηγορίες πελατών / συναλλαγών που με βάση ποιοτικά κριτήρια μπορούν να χαρακτηρισθούν ως υψηλού κινδύνου και είναι οι εξής:

- Πελάτες με απροσδιόριστο επάγγελμα και διακίνηση μεγάλων ποσών σε μετρητά
- Off shore εταιρείες
- Πελάτες με ιδιαίτερα ασυνήθιστες ή διακεκριμένες συναλλαγές που δεν συνάδουν με την οικονομική τους δραστηριότητα
- Πελάτες για τους οποίους έχει συνταχθεί αναφορά ύποπτης συναλλαγής
- Πελάτες με συναλλαγές χωρίς φυσική παρουσία (ATM[^] e-banking)
- Πελάτες που εμπορεύονται χρυσό, πολύτιμους λίθους ή έργα τέχνης
- Πελάτες με συμμετοχή σε πολλές εταιρείες και εταιρικά σχήματα και μεταφορές κεφαλαίων μεταξύ των εταιρικών σχημάτων χωρίς προφανή λόγο
- Σωματεία κάθε μορφής
- Μη κυβερνητικές οργανώσεις
- Αθλητικές λέσχες
- Ιδιοκτήτες καζίνο, χαρτοπαικτικών λεσχών, πρακτορείων τυχερών παιχνιδιών, κ.α.
- Πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα ξένων χωρών (πρόσωπα που κατέχουν ή κατείχαν Δημόσιο αξίωμα)

- Οποιοδήποτε άλλο πελάτη κρίνει το κατάστημα ότι πρέπει να ενταχθεί στην κατηγορία υψηλού κινδύνου

Εφόσον στις παραπάνω κατηγορίες δεν συγκεντρώνονται επαρκή στοιχεία ή εγκυμονεί κίνδυνος για τη διασφάλιση των συμφερόντων της Τράπεζας, κατά περίπτωση δίνεται η δυνατότητα αποφυγής της συναλλαγής ή επανεξέτασης της επιχειρηματικής σχέσης.

1.4.2.4 Ετήσια επαναξιολόγηση πελατών υψηλού κινδύνου

Σύμφωνα με τις ρυθμιστικές διατάξεις της 281/17.3.2009 Απόφασης της Τράπεζας Ελλάδος, η κάθε τράπεζα οφείλει να επαναξιολογεί ετησίως τη συναλλακτική σχέση της με τους πελάτες υψηλού κινδύνου για ενδεχόμενο ξέπλυμα βρώμικου χρήματος.

Η επαναξιολόγηση αποτελεί μέτρο αυξημένης δέουσας επιμέλειας, διενεργείται με συγκεκριμένη διαδικασία, αρχικά από τα καταστήματα και συνολικά από τη Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης. Είναι δε ενδεχόμενο να οδηγήσει ακόμα και στη λήψη απόφασης διακοπής της επιχειρηματικής σχέσης με ορισμένους εκ των πελατών υψηλού κινδύνου, κατόπιν εισήγησης και απόφασης από το Διοικητικό Συμβούλιο της τράπεζας.

Η τράπεζα μπορεί να επαναξιολογήσει πελάτη μεσαίου κινδύνου και να τον κατατάξει στην κατηγορία υψηλού κινδύνου οποτεδήποτε περιέλθουν στη γνώση των υπαλλήλων της στοιχεία που διαφοροποιούν την αρχική εικόνα και εγείρουν υποψίες διενέργειας ύποπτων, για ξέπλυμα χρήματος, συναλλαγών.

Βάσει όλων των παραπάνω, η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης υποχρεούται να υποβάλλει στο Διοικητικό Συμβούλιο της τράπεζας ετήσια έκθεση επαναξιολόγησης όλων των πελατών υψηλού κινδύνου, με ανάλυση κατά κατηγορία κινδύνου. Η έκθεση αυτή, μετά την έγκρισή της από το Δ.Σ., υποβάλλεται στην Τράπεζα της Ελλάδος. Για το λόγο αυτό, τα καταστήματα, μέχρι τέλη Δεκεμβρίου κάθε έτους, θα πρέπει να επαναξιολογούν τη συνεργασία τους με τους πελάτες υψηλού κινδύνου, λαμβάνοντας υπόψη κάθε πληροφορία που έχουν για αυτούς, την κίνηση των λογαριασμών τους και γενικότερα τη συνολική τους συναλλακτική συμπεριφορά.

1.4.3 Υποχρεώσεις των υπαλλήλων - Κυρώσεις

Οι υποχρεώσεις των στελεχών και υπαλλήλων της Τράπεζας σε ότι αφορά την αποτροπή και καταπολέμηση του ΕΧ είναι οι παρακάτω:

- να ενημερώνονται και να εφαρμόζουν την πολιτική και τις διαδικασίες της τράπεζας όπως αυτές αναλύονται στις έγγραφες οδηγίες που εκδίδει η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης
- να λαμβάνουν κάθε πρόσφορο μέτρο, σε συνεργασία με το Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος, συμπεριλαμβανομένης της μη κατάρτισης της συναλλαγής και της άρνησης παροχής υπηρεσιών ή άσκησης δραστηριοτήτων, εφόσον δεν έχουν ικανοποιηθεί οι όροι πιστοποίησης και επαλήθευσης της ταυτότητας του πελάτη ή δεν διασφαλίζεται η τήρηση των μέτρων δέουσας επιμέλειας ή έχουν υποβληθεί κατ' επανάληψη αναφορές στην Αρχή
- να παρακολουθούν με αυξημένη δέουσα επιμέλεια τους πελάτες και τις συναλλαγές που έχουν ενταχθεί στην κατηγορία υψηλού κινδύνου
- οι Διευθυντές των Καταστημάτων να συντάσσουν ετήσια έκθεση επαναξιολόγησης πελατών υψηλού κινδύνου
- να υποβάλλουν αναφορά ασυνήθους ή ύποπτης συναλλαγής στο Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος
- να μη γνωστοποιούν στον εμπλεκόμενο πελάτη ή σε τρίτο ότι ζητήθηκαν πληροφορίες, ότι διεξάγεται ή ότι πρόκειται να διεξαχθεί έρευνα για αδικήματα ΕΧ
- να εφαρμόζουν τις οδηγίες της Τράπεζας σχετικά με το Κανονισμό 1781/2006⁵ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου «Περί των πληροφοριών για τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές των χρηματικών ποσών».
- να πραγματοποιούν στην Υπηρεσιακή τους Μονάδα συνελεύσεις με σκοπό την αλληλοενημέρωσή τους στα σχετικά θέματα, την ανταλλαγή απόψεων και την επίλυση θεμάτων που ανακύπτουν.

⁵ Σύμφωνα με τον Κανονισμό 1781/2006 θεσπίστηκαν ειδικές υποχρεώσεις για τις Τράπεζες αναφορικά με τις μεταφορές χρηματικών κεφαλαίων. Συγκεκριμένα, η αποστέλλουσα Τράπεζα θα πρέπει να αναγράφει στο σχετικό έμβασμα και να διαβιβάζει στην τράπεζα του δικαιούχου τα εξής στοιχεία του αποστολέα : *Ονοματεπώνυμο, ταχυδρομική διεύθυνση, αριθμό λογαριασμού*. Η ταχυδρομική διεύθυνση μπορεί να αντικατασταθεί από την ημερομηνία και τον τόπο γέννησης του αποστολέα ή τον αριθμό ταυτότητας ή διαβατηρίου του. Σε περίπτωση που στην αποστέλλουσα Τράπεζα δεν υπάρχει λογαριασμός του αποστολέα :

ο καταχωρείται στο έμβασμα ο αποκαλούμενος **αποκλειστικός αριθμός αναγνώρισης**

ο η Τράπεζα επαληθεύει τα απαιτούμενα στοιχεία του εντολέα (δηλ. ονοματεπώνυμο, ταχυδρομική διεύθυνση), για ποσό ισόποσο και άνω των 1.000 ευρώ.

Υπενθυμίζεται ότι εάν το εμβαζόμενο ποσό είναι ισόποσο και άνω των 15.000 ευρώ, απαιτείται πλήρης πιστοποίηση του εντολέα (δηλαδή εκτός από ονοματεπώνυμο και πατρώνυμο, διεύθυνση κατοικίας, επάγγελμα, επαγγελματική διεύθυνση, ΑΦΜ).

Η τράπεζα εάν διαπιστώσει έλλειψη ενός ή περισσότερων από τα απαιτούμενα στοιχεία του αποστολέα, μπορεί είτε να απορρίψει την πληρωμή, είτε να ζητήσει συμπληρωματικές πληροφορίες.

Ο Νόμος ορίζει αυστηρές ποινικές ευθύνες (μέχρι 10ετή κάθειρξη) για τους υπαλλήλους των Τραπεζών που διενεργούν ή / και δεν αναφέρουν συναλλαγές, που είτε είχαν τη βεβαιότητα, είτε θα μπορούσαν να προβλέψουν το ενδεχόμενο της εγκληματικής προέλευσης των κεφαλαίων τους (ενδεχόμενος δόλος). Ποινές ορίζονται και για όσους με πρόθεση αποκρύπτουν ή συγκαλύπτουν συναλλαγές που πιθανόν να προέρχονται από εγκληματική δραστηριότητα. Επίσης, σε περίπτωση υπαίτιας παράβασης της υποχρέωσης εχεμύθειας επιβάλλεται ποινή φυλάκισης μέχρι δύο έτη και χρηματική ποινή.

1.4.4 Αναφορές ύποπτων συναλλαγών προς την Αρχή Αποτροπής Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες

Όλοι οι υπάλληλοι των καταστημάτων υποχρεούνται να αναφέρουν αμέσως οποιαδήποτε ύποπτη συναλλαγή, για την οποία, κατά τη σχετική αξιολόγηση, προκύπτει ότι μπορεί να συνδέεται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να ζητούνται, με διακριτικό τρόπο, όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία, που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην διαπίστωση της προέλευσης των χρημάτων πριν διενεργηθεί οποιαδήποτε ύποπτη συναλλαγή. Αναλυτικά, θα πρέπει να ακολουθείται λεπτομερώς η παρακάτω διαδικασία:

1. Σύνταξη γραπτής αναφοράς (αυθιμερόν) του υπαλλήλου που έλαβε γνώση της συναλλαγής προς το Διευθυντή του Καταστήματος.
2. Αξιολόγηση της αναφοράς του υπαλλήλου από το Διευθυντή
3. Λήψη απόφασης για τη σύνταξη εμπιστευτικής αναφοράς στο Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος της Τράπεζας.
4. Σύνταξη εμπιστευτικής αναφοράς με όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία και τεκμηρίωσή της. Στην αναφορά θα επισυνάπτονται:
 - πλήρης έκθεση-αναφορά με όλο το αιτιολογικό από το οποίο προκύπτει ότι η συναλλαγή πιθανόν να συνδέεται με νομιμοποίηση παράνομων εσόδων
 - αντίγραφα των παραστατικών των συναλλαγών
 - φωτοτυπίες των εγγράφων ταυτότητας και του Α.Φ.Μ. των φυσικών προσώπων, που ενέχονται στις ύποπτες συναλλαγές
5. Αποστολή της στο Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος της Τράπεζας για οριστική αξιολόγηση και προώθησή της στην Αρχή ή αρχειοθέτησή της για παρακολούθηση.

Σημειώνεται ότι, όταν ο Διευθυντής του καταστήματος ή ο αναπληρωτής του κωλύεται ή αρνείται ή αμελεί ή δεν συμμερίζεται τις υπόνοιες του υπαλλήλου που συνέταξε την αναφορά,

τότε ο υπάλληλος υποχρεούται, βάσει του Ν. 2331/1995, να υποβάλει εμπιστευτική αναφορά απευθείας προς το αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος ή ακόμη και στην Αρχή, χωρίς την έγκριση των προϊσταμένων του.

Επιπλέον, ο υπεύθυνος για το ΕΧ υπάλληλος του καταστήματος φροντίζει για την τακτική παρακολούθηση των διακεκριμένων και ασυνήθιστων συναλλαγών των πελατών του καταστήματος, συνεργάζεται με τους υπαλλήλους των συναλλαγών και αξιολογεί μαζί με το Διευθυντή κάθε περίπτωση. Ανάλογα με τη συχνότητα, το είδος των συναλλαγών και τυχόν πρόσθετες πληροφορίες που έχουν στη διάθεσή τους αποφασίζεται, είτε η αναφορά της συναλλαγής στο Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος της Τράπεζας, είτε η προσωρινή αρχειοθέτησή της για παρακολούθηση.

Επισημαίνεται ότι, η υποχρέωση αναφοράς ύποπτων συναλλαγών ισχύει και για τις κεντρικές Διευθύνσεις και Υποδιευθύνσεις (ιδιαίτερη βαρύτητα πρέπει να δίδεται από τις πελατειακές διευθύνσεις), τα στελέχη των οποίων θα πρέπει να αξιολογούν κυρίως τη νόμιμη προέλευση των κεφαλαίων κάθε συναλλαγής και να αναφέρουν αμέσως οποιαδήποτε συναλλαγή θεωρούν ύποπτη για ΕΒΧ, ακολουθώντας την παραπάνω διαδικασία.

1.5 Αρχή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και ελέγχου δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης

1.5.1 Έργο της Αρχής⁶

Με το νόμο 3932/2011, με τον οποίο τροποποιήθηκε ο Ν. 3691/2008, η Επιτροπή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας μετονομάστηκε σε **Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης.**

Η Αρχή αποτελεί την εθνική μονάδα για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης συνεισφέροντας στην ασφάλεια και τη σταθερότητα της δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής.

⁶ www.hellenic-fiu.gr

Έργο της, σύμφωνα με το νόμο 3691/2008, όπως τροποποιήθηκε με το νόμο 3932/2011, είναι η συγκέντρωση, ανάλυση διερεύνηση και επεξεργασία αναφορών ύποπτων συναλλαγών που διαβιβάζονται σ' αυτή από τα υπόχρεα νομικά και φυσικά πρόσωπα, καθώς και κάθε άλλη πληροφορία που περιέρχεται σε γνώση της και σχετίζεται με τα αδικήματα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης.

1.5.2 Αποστολή αναφορών Ύποπτων Συναλλαγών⁷

Η υποχρέωση των διευθυντικών στελεχών και των υπαλλήλων να ενημερώνουν με δική τους πρωτοβουλία την Αρχή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (Επιτροπή άρθρου 7 του ν. 3691/2008), όταν γνωρίζουν ή έχουν σοβαρές ενδείξεις ή υποψίες ότι διαπράττεται ή επιχειρείται να διαπραχθεί, έχει διαπραχθεί ή επιχειρήθηκε να διαπραχθεί νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, ορίζεται με τις διατάξεις της περ. α' της παραγράφου 1 του άρθρου 26 του ν. 3691/2008.

Περαιτέρω, με τις διατάξεις της περ. γ' του άρθρου 29 του ίδιου ως άνω ν. 3691/2008 ορίζεται η υποχρέωση των υπόχρεων προσώπων να υποβάλλουν στην Επιτροπή του άρθρου 7 του νόμου αυτού (νυν Αρχή του άρθρου 7 του ν. 3691/2008, όπως ισχύει) αναφορές ύποπτων συναλλαγών που ενδέχεται να συνδέονται με αδικήματα φορολογικής και τελωνειακής νομοθεσίας, καθώς και με λοιπά αδικήματα αρμοδιότητας ελέγχου του Σ.Δ.Ο.Ε., που υπάγονται στα βασικά αδικήματα του άρθρου 3 του ίδιου νόμου (δηλαδή όλα τα αδικήματα που απαριθμούνται στο εν λόγω άρθρο, πλην των περιπτώσεων α', β' και ιγ', κατά το μέρος που από τη διάπραξή τους προκύπτει οικονομικό όφελος).

Από τα ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι, τα υπόχρεα πρόσωπα οφείλουν να υποβάλλουν αναφορά στην Αρχή, όπως ισχύει, όταν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους αντιλαμβάνονται ύποπτες συναλλαγές, δηλαδή συναλλαγές οι οποίες ενδεχομένως υποκρύπτουν νομιμοποίηση προϊόντος εγκλήματος (μετατροπή, μεταβίβαση, κατοχή, χρησιμοποίηση κ.λπ.), το οποίο μπορεί να προέρχεται από οποιαδήποτε εγκληματική δραστηριότητα, από αυτές που αναφέρονται στο άρθρο 3 του Ν. 3691/2008 (π.χ. δωροδοκία, σωματεμπορία, εμπορία ναρκωτικών, φοροδιαφυγή που συνιστά φορολογικό αδίκημα, αδικήματα λαθρεμπορίας κ.λπ.), και όχι για αυτήν καθ' αυτήν την εγκληματική πράξη. Συνεπώς, αντικείμενο αναφορών των υπόχρεων προσώπων θα πρέπει να αποτελεί η χρήση

⁷ ΠΟΛ 1067/5.4.2011 του Υπουργείου Οικονομικών

του προερχόμενου από εγκληματική δραστηριότητα προϊόντος με σκοπό την νομιμοποίησή του και όχι η τέλεση συγκεκριμένης και εξειδικευμένης αξιόποινης πράξης (π.χ. απάτη ή υπεξαίρεση ή κλοπή κ.λπ.), για την τέλεση της οποίας αρκεί απλή και γενική υπόνοια.

Στην ιστοσελίδα της Αρχής (www.hellenic-fiu.gr) έχουν αναρτηθεί, μεταξύ άλλων, και υποδείγματα αναφοράς ύποπτων συναλλαγών από τα τραπεζικά ιδρύματα, η οποία γίνεται πλέον ηλεκτρονικά.

Τέλος, κρίνεται σκόπιμο να υπενθυμίσουμε επίσης ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 31 του ν. 3691/2008, τα υπόχρεα νομικά πρόσωπα, οι υπάλληλοι και τα διευθυντικά στελέχη τους και τα υπόχρεα φυσικά πρόσωπα απαγορεύεται να γνωστοποιούν στον εμπλεκόμενο πελάτη ή σε τρίτους, με την επιφύλαξη των οριζόμενων στο άρθρο 32 του ν. 3691/2008, ότι διαβιβάστηκαν αρμοδίως ή ζητήθηκαν πληροφορίες ή ότι διεξάγεται ή ενδέχεται ή πρόκειται να διεξαχθεί έρευνα για αδικήματα ξεπλύματος χρήματος ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Με τις ίδιες διατάξεις ορίζεται ότι τα φυσικά πρόσωπα που παραβιάζουν από πρόθεση το καθήκον εχεμύθειας τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών μηνών και με χρηματική ποινή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΞΕΠΛΥΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΣ: ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ, ΜΟΡΦΕΣ, ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ

2.1 Το «risk-based approach» ως πυξίδα των aml - μέτρων 2.1.1

Εισαγωγή⁸

Οι βασικές προκλήσεις που καλούνται να αντιμετωπίσουν οι τράπεζες είναι η σωστή εφαρμογή της επονομαζόμενης προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο (**risk-based approach**), η οποία βασίζεται στην Ευρωπαϊκή Οδηγία 2005/60/ΕΚ, η βελτίωση των συστημάτων που προσπαθούν να ανιχνεύσουν ύποπτες συναλλαγές με μεγάλες δυσκολίες στη μοντελοποίηση του φαινομένου (και πολλές χαμένες εργατοώρες για τον έλεγχο συναλλαγών που καταλήγουν να μην είναι ύποπτες), και η συνολική, συνεχόμενη και ουσιαστική εκπαίδευση όλων των υπαλλήλων.

Οι μεγαλύτερες «απειλές» προέρχονται παραδοσιακά από τη χρησιμοποίηση μιας τράπεζας για ξέπλυμα χρήματος και ειδικά από την εμπλοκή τραπεζικών υπαλλήλων. Τα πρωτογενή εγκλήματα που συνδέονται με το ξέπλυμα χρήματος (όπως το εμπόριο ναρκωτικών, όπλων, κ.λπ.) δημιουργούν επιπρόσθετες αρνητικές συνέπειες.

Βέβαια, είναι προφανές ότι η οικονομική κρίση έχει δημιουργήσει τάσεις περικοπών, όπου αυτό είναι εφικτό. Η συγκεκριμένη προσέγγιση, όμως, δεν επιτρέπεται να ισχύει σε φαινόμενα που είναι τόσο ευαίσθητα, όπως το ξέπλυμα χρήματος και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, τα οποία συνδέονται με εγκληματικές ενέργειες και μπορούν να πλήξουν σημαντικά την **αξιοπιστία**, τη **φήμη** και την **εταιρική κοινωνική ευθύνη** των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Η κανονιστική συμμόρφωση αποτελεί ζωτικό πυρήνα προστασίας ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος και είναι λάθος να θεωρείται κέντρο κόστους.

⁸ Διονύσιος Δεμέτης, Διευθυντής της επιχειρησιακής μονάδας AML/CTF στην εταιρεία «SYNTAX Πληροφορική», ομιλία στο 29^ο Διεθνές Συμπόσιο για το οικονομικό έγκλημα, Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ, Σεπτέμβριος 2011

Το φαινόμενο του ξεπλύματος χρήματος είναι δύσκολο στην αντιμετώπισή του λόγω της φύσης του, του τεράστιου όγκου των καθημερινών συναλλαγών που πρέπει να ελέγχονται, αλλά και των συνεχώς εξελισσόμενων πρακτικών των εγκληματιών. Συνεπώς, απαιτείται κατανόηση του αντικειμένου και των δυσκολιών, εφαρμογή των πολιτικών, έλεγχος / ανανέωση / ενημέρωση των διαδικασιών, συνεχής εκπαίδευση και στρατηγικός προσδιορισμός των προτεραιοτήτων και των αδυναμιών, με το risk-based approach σαν πυξίδα εφαρμογής των AML μέτρων.

2.1.2 Εφαρμογή κατάλληλων μέτρων και διαδικασιών βάσει του υπολογιζόμενου κινδύνου («risk based approach»)

Ο Νόμος απαιτεί από τα πρόσωπα που διεξάγουν χρηματοοικονομικές ή άλλες δραστηριότητες, να εφαρμόζουν διαδικασίες προσδιορισμού ταυτότητας και μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη, αλλά επιτρέπει τον καθορισμό της έκτασης των μέτρων αυτών ανάλογα με το βαθμό κινδύνου που απορρέει από το είδος του πελάτη, της επιχειρηματικής σχέσης, του προϊόντος ή της συναλλαγής. Όμως, τα πρόσωπα που διεξάγουν χρηματοοικονομικές ή άλλες δραστηριότητες πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξουν στις αρμόδιες Εποπτικές Αρχές ότι η έκταση των μέτρων είναι ανάλογη με τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν για τη χρήση των υπηρεσιών τους, με σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Αναγνωρίζεται εντούτοις ότι κανένα σύστημα ελέγχου δεν είναι σε θέση να εντοπίζει και να παρεμποδίζει όλες τις περιπτώσεις νομιμοποίησης παράνομων εσόδων. Ωστόσο, η εφαρμογή ενός συστήματος βάσει του υπολογιζόμενου κινδύνου πρέπει να επιτυγχάνει την ισορρόπηση μεταξύ του συνεπαγόμενου κόστους των τραπεζών και των πελατών τους, με τον κίνδυνο χρήσης των υπηρεσιών τους. Ως εκ τούτου, η εφαρμογή μέτρων και διαδικασιών βάσει του υπολογιζόμενου κινδύνου δίνει τη δυνατότητα στις τράπεζες να επικεντρώνουν τις προσπάθειες τους στους τομείς που υφίσταται η μεγαλύτερη ανάγκη αντιμετώπισης των κινδύνων ΕΧ.⁹

⁹ Νόμος 3691/2008

Η προσέγγιση βάσει του υπολογιζόμενου κινδύνου προϋποθέτει τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων για την αξιολόγηση του πιο αποτελεσματικού τρόπου, από πλευράς κόστους, κατ' αναλογία των κινδύνων, για τη διαχείριση της απειλής του ξεπλύματος παράνομου χρήματος που αντιμετωπίζει η τράπεζα. Τέτοια μέτρα είναι:

- η επισήμανση και αξιολόγηση των κινδύνων ξεπλύματος παράνομου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας που απορρέει από συγκεκριμένους πελάτες, προϊόντα, υπηρεσίες και γεωγραφικές περιοχές στις οποίες δραστηριοποιείται η τράπεζα
- η διαχείριση και μείωση του εκτιμημένου κινδύνου με την εφαρμογή κατάλληλων και αποτελεσματικών πολιτικών, διαδικασιών και ελέγχων
- η συνεχής παρακολούθηση και η λήψη μέτρων βελτίωσης της λειτουργίας των πολιτικών, διαδικασιών και ελέγχων και
- η καταγραφή σε κατάλληλα εγχειρίδια, έγγραφα και εσωτερικές εγκυκλίους των πολιτικών, διαδικασιών και ελέγχων ούτως ώστε να επιτευχθεί η ομοιόμορφη εφαρμογή τους σε όλη την τράπεζα από αρμόδια πρόσωπα που ορίζει το Διοικητικό Συμβούλιο και η Ανώτατη Εκτελεστική Διεύθυνση.

2.1.3 Ο ρόλος της τεχνολογίας στην προσπάθεια των τραπεζών για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος

Οι τράπεζες, στα πλαίσια του προγράμματος εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων τους, της κάλυψης των υποχρεώσεων εναρμόνισης με τις νομικές και κανονιστικές απαιτήσεις της Τράπεζας Της Ελλάδος και των διεθνών οργανισμών αλλά και λόγω του υποκειμενισμού του ανθρώπινου παράγοντα, σε συνδυασμό με τις εξ αντικειμένου περιορισμένες αντιληπτικές και αξιολογικές του δυνατότητες (ζωντανή - οπτικοποιημένη αντίληψη και συσχέτιση συναλλαγών), εξαιτίας της αυτοματοποίησης και διασποράς (μεταξύ καταστημάτων της ίδιας ή / και άλλης τράπεζας) των συναλλαγών, οφείλουν να προμηθευτούν μηχανογραφικό σύστημα AML.

Ένα τέτοιο σύστημα θα πρέπει να καλύπτει πλήρως τις λειτουργικές και επιχειρησιακές απαιτήσεις της τράπεζας καθώς και όλες τις νομικές και κανονιστικές υποχρεώσεις της (ΠΔΤΕ 2577/2006). Οι προσφερόμενες δυνατότητες του συστήματος θα πρέπει να καλύπτουν τους λειτουργικούς τομείς «Ξέπλυμα Χρήματος», «KYC - Γνώρισε τον πελάτη σου» καθώς και τη διαχείριση «Λιστών υπόπτων». Η εκπαίδευση των υπαλλήλων στη χρήση και

λειτουργία της εφαρμογής είναι εκ των ων ου άνευ για να καταστεί αποτελεσματική στην προσπάθεια της τράπεζας κατά του ξεπλύματος χρήματος.

Στην πράξη, βέβαια, οι δυσκολίες είναι πολλές καθώς το ποσοστό των πραγματικά ύποπτων αναφορών για ξέπλυμα χρήματος (από αυτές που το λογισμικό θεωρεί ως ύποπτες) είναι στη συντριπτική πλειοψηφία κάτω από 2 -3%. Αυτός είναι και ο μεγάλος πονοκέφαλος για τις ομάδες των αναλυτών που ασχολούνται με αυτόν τον τομέα σε μια τράπεζα. Εδώ χρειάζεται συστηματική και μακροχρόνια προσπάθεια και τεχνογνωσία για την εφαρμογή των διαδικασιών.

2.1.3.1 Εγκατάσταση μηχανογραφικού συστήματος και οι λειτουργικές απαιτήσεις του

Ένα αποτελεσματικό μηχανογραφικό σύστημα θα πρέπει:

- Να καλύπτει όλες τις νομικές και κανονιστικές υποχρεώσεις της τράπεζας
- Να παρέχει τη δυνατότητα υπολογισμού του βαθμού επικινδυνότητας των πελατών (risk factor rating), από τα υπάρχοντα πληροφορικά στοιχεία και ταξινόμησης των πελατών σε διάφορες κατηγορίες κινδύνου
- Να έχει τη δυνατότητα παρουσίασης και δημιουργίας φακέλου για κάθε περίπτωση εντοπισμού προσώπων / υπόπτων για ξέπλυμα χρήματος, με καταγραφή του συμβάντος και εισαγωγή σχολίων από τον υπεύθυνο Compliance Officer σε κεντρικό αρχείο
- Να υποστηρίζει πλήρως τη διαδικασία «Γνώρισε τον Πελάτη σου» ελέγχοντας τα στοιχεία των πελατών ως προς την πληρότητα και την ταυτοπροσωπία, το οικονομικό και συναλλακτικό προφίλ, συγκρίνοντάς τα με τα στοιχεία των υπολοίπων πελατών, όπως:
 1. Δυνατότητα καταγραφής και ταυτοποίησης των ειδικών κινδύνων κατά πελάτη, προϊόν και συναλλαγή
 2. Δυνατότητα να διαμορφώνει το προφίλ του κινδύνου του πελάτη με βάση τη συναλλακτική του συμπεριφορά και να το συγκρίνει με πρότυπα συμπεριφοράς
 3. Δυνατότητα να εντοπίζει τις αποκλίσεις από την αναμενόμενη / συνήθη συμπεριφορά του πελάτη

- Να δύναται να προσπελάσει και να κάνει χρήση, για έλεγχο των αρχείων και των συναλλαγών της τράπεζας, όλων των διεθνών γνωστών λιστών με υπόπτους για ξέπλυμα χρήματος
- Να μπορεί να ελέγχει σε on-line real time τα στοιχεία των πελατών, όπως αυτά θα οριστούν παραμετρικά, με τα στοιχεία των διαφόρων λιστών
 1. κατά το άνοιγμα λογαριασμού, χορήγηση δανείου, μεταφορά κεφαλαίων εσωτερικού
 2. κατά την αποστολή και λήψη μηνυμάτων swift
 3. σε όποια άλλη περίπτωση έχει καθοριστεί παραμετρικά (κωδικό συναλλαγής, ποσό, πλήθος κινήσεων την ημέρα στον ίδιο λογαριασμό ή από τον ίδιο πελάτη σε διαφορετικούς λογαριασμούς, κλπ.)

και να έχει τη δυνατότητα να «μπλοκάρει» τη συναλλαγή μέχρι να δοθεί το ok!

από τον compliance officer

- Να πραγματοποιεί έλεγχο σε συνεχή βάση των κινήσεων πελατών / λογαριασμών με βάση τις επιλεγμένες παραμετρικά συναλλαγές (π.χ. άνοιγμα λογαριασμού, καταθέσεις μετρητών / επιταγών από τρίτους, εμβάσματα, εισαγωγές - εξαγωγές, κλπ.)
- Να μπορεί να εντοπίζει και να προειδοποιεί μέσω **alert** την εμφάνιση πιθανών διακεκριμένων ή ύποπτων συναλλαγών και να δημιουργεί **reports**
- Να δίνει τη δυνατότητα στο χρήστη μιας τράπεζας, να διαμορφώσει παραμετρικά τις εναλλακτικές διαδικασίες και τα διάφορα σενάρια ελέγχου των αρχείων πελατών και ύποπτων συναλλαγών, όπως αυτά θα καθορίζονται από τις εκάστοτε ανάγκες
- Να έχει τη δυνατότητα παραγωγής πολυδιάστατης πληροφόρησης σε βάθος χρόνου, με αναλυτική τήρηση κατά έτος, μήνα και ημέρα
- Να μπορεί να καταγράφει όλες τις ενέργειες στο audit trail, δηλαδή να είναι σε θέση να παρέχει ένα πλήρες ιστορικό της κάθε οικονομικής συναλλαγής, μια χρονολογική λίστα με όλα τα βήματα που ήταν απαραίτητα από την έναρξη της συναλλαγής μέχρι την ολοκλήρωσή της
 - Να είναι εύκολο και προσιτό ακόμα και στο χρήστη που δεν διαθέτει ιδιαίτερες γνώσεις πληροφορικής

2.1.3.2 Εκπαίδευση και επιμόρφωση προσωπικού ¹⁰

Η κατανόηση της ανάγκης πρόληψης του Ξεπλύματος Χρήματος αποτελεί την αφετηρία για τη επιτυχή εφαρμογή αποτελεσματικής πολιτικής και διαδικασιών. Η παροχή εκπαιδευτικών προγραμμάτων συμβάλλει σημαντικά στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του κινδύνου. Στα πλαίσια αυτά η κάθε τράπεζα οφείλει να καταρτίζει ετήσια προγράμματα για τη διαρκή εκπαίδευση του συνόλου των υπαλλήλων της σε θέματα ΞΧ.

Υπενθυμίζεται ότι, ένας υπάλληλος μπορεί να θεωρηθεί προσωπικά νομικά υπεύθυνος για παράλειψη να αποκαλύψει πληροφορίες για ξέπλυμα χρήματος, σύμφωνα με τις ισχύουσες διαδικασίες εσωτερικής αναφοράς. Συνεπώς, όλο το προσωπικό των τραπεζών πρέπει να ενθαρρυνθεί να συνεργάζεται και να αναφέρει, χωρίς καθυστέρηση, οτιδήποτε έρχεται στην αντίληψή του σε σχέση με συναλλαγές για τις οποίες υπάρχει έστω και η ελάχιστη υποψία ότι πιθανόν να σχετίζονται με νομιμοποίηση παράνομου χρήματος. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό οι τράπεζες να εισαγάγουν ολοκληρωμένα μέτρα έτσι που να διασφαλίσουν ότι οι υπάλληλοί τους είναι πλήρως ενημερωμένοι για τα καθήκοντα και τις ευθύνες τους.

Οι σύγχρονες απαιτήσεις στο χώρο εργασίας και παράλληλα, η σημαντική εξοικείωση των στελεχών στη χρήση των υπολογιστών και των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας, έχουν επιτρέψει τον εμπλουτισμό των διαφόρων μεθοδολογιών εκπαίδευσης. Στο πλαίσιο αυτό, οι τράπεζες θα μπορούσαν να διαμορφώσουν μια σειρά προγραμμάτων, μέσω **e-learning**, που παρέχουν στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα αποκλειστικής διαχείρισης του χρόνου εκπαίδευσης. ¹¹ Το e-learning σύστημα θα πρέπει να είναι ανεπτυγμένο σε μια web-πλατφόρμα και να περιλαμβάνει μια εξαιρετικά δομημένη και εύχρηστη animated παρουσίαση για την πραγματική κατανόηση των περίπλοκων τυπολογιών για όλα τα θέματα ξεπλύματος χρήματος, που οφείλουν να γνωρίζουν σε διάφορα επίπεδα τα στελέχη και οι εργαζόμενοι στο χρηματοπιστωτικό τομέα. Επίσης, αρκετά αποτελεσματικό θα ήταν να περιλαμβάνει σύστημα διαχείρισης και αξιολόγησης των εκπαιδευομένων. Η web-based

¹⁰ Στις 3 Νοεμβρίου 2006 δημοσιεύθηκε στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ 1626 Β/3-11-06) η Απόφαση 231/3/13.10.2006 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος για την «Πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας». Οι βασικές προβλέψεις της Απόφασης αφορούν και στην εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού.

¹¹ <http://www.centralbank.gov.cy> (Οδηγία προς τις τράπεζες περί παρεμπόδισης και καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομους δραστηριότητες, 2007)

εκπαίδευση δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευόμενο να την παρακολουθήσει σταδιακά και σε χρόνο που θα μπορεί ο ίδιος. Αυτό έχει συνολικά σημαντικό οικονομικό όφελος γιατί μειώνει το κόστος που έχει μία τράπεζα, να αποσπά το προσωπικό της από τις εργασίες του και να το μετακινεί, αλλά επίσης βελτιώνει και την ποιότητα της εκπαίδευσης, μιας και ο εκπαιδευόμενος μπορεί και επαναλαμβάνει το εκπαιδευτικό υλικό ενώ έχει πρόσβαση σε μια σειρά από παραδείγματα για να διευρύνει τις γνώσεις του μέσα από επικαιροποιημένες εκδόσεις. Επίσης, καταγράφονται όλες οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα, ούτως ώστε ο Διευθυντής Κανονιστικής Συμμόρφωσης να μπορεί οποιαδήποτε στιγμή να συντάξει αναφορά και να αποδείξει τη συμμόρφωση της τράπεζας με τις σχετικές κανονιστικές απαιτήσεις.

Επιπλέον, η τράπεζα θα πρέπει να λαμβάνει μέριμνα για την κατάλληλη προσαρμογή του χρόνου διενέργειας και του περιεχομένου των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ανάλογα με την κατηγορία και τα καθήκοντα του προσωπικού (π.χ. νέο προσωπικό, προσωπικό εξυπηρέτησης πελατών, κλπ.).

Τα εν λόγω εκπαιδευτικά προγράμματα καλό θα ήταν να επαναλαμβάνονται σε τακτά χρονικά διαστήματα, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι το προσωπικό γνωρίζει τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις του και τηρείται ενήμερο για οποιεσδήποτε νέες εξελίξεις.

Είναι σημαντικό όπως όλο το άμεσα επηρεαζόμενο προσωπικό κατανοεί πλήρως και εφαρμόζει με συνέπεια την πολιτική και τις διαδικασίες της τράπεζας για την παρεμπόδιση ξεπλύματος παράνομου χρήματος. Ως εκ τούτου, η καλλιέργεια και η προώθηση της κουλτούρας κατανόησης της σπουδαιότητας του θέματος της παρεμπόδισης του ξεπλύματος χρήματος είναι το κλειδί για την επιτυχή εφαρμογή των οποιωνδήποτε πολιτικών και διαδικασιών.

2.2 Οι κίνδυνοι που απορρέουν από τη μη εφαρμογή του κανονιστικού και ρυθμιστικού πλαισίου

2.2.1 Εισαγωγή

Το σημαντικότερο όφελος της τράπεζας είναι να διαφυλάξει τις επενδύσεις της αλλά και τη φήμη της. Η μείωση επίσης των κινδύνων καθιστά τις επενδύσεις σε διαφορετικά πεδία του AML αναγκαίες. Για ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, η ακεραιότητα είναι ένα εξαιρετικά πολύτιμο άυλο περιουσιακό στοιχείο που σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται από την αντίληψη του ίδιου του πελάτη. Δεδομένου ότι όλες οι άλλες υπηρεσίες είναι ουσιαστικά παρόμοιες, το

«καλό» όνομα είναι ένας σημαντικός παράγοντας διαφοροποίησης που ορίζει ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, εκτός από τον ανταγωνισμό.

Η αντίληψη είναι ότι, αν τα κεφάλαια που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες μπορούν εύκολα να υποβάλλονται σε επεξεργασία μέσω ενός χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, το εν λόγω ίδρυμα, θα μπορέσει να αποτρέψει την καταστροφή στη φήμη και την ακεραιότητά του.

Όλοι οι κίνδυνοι πάντως είναι αλληλένδετοι μεταξύ τους και έχουν τη δυνατότητα να προκαλέσουν σοβαρή απειλή για την επιβίωση μιας τράπεζας.

2.2.2 Το ξέπλυμα χρήματος «διαβρώνει» τα τραπεζικά ιδρύματα - Το παράδειγμα των τραπεζών Coutts & Co και UBS

Η χρησιμοποίηση των τραπεζών ως διαύλου νομιμοποίησης παράνομων εσόδων «διαβρώνει» αυτά τα ιδρύματα με τρεις διαφορετικούς τρόπους: αυξάνοντας την πιθανότητα οι καθόλα νόμιμοι πελάτες να πέσουν και οι ίδιοι θύματα εξαπάτησης, αφού οι συναλλαγές τους λαμβάνουν χώρα μέσα σε ένα παράνομο σύστημα, αυξάνοντας τις πιθανότητες καταστροφής του ίδιου του ιδρύματος αφού το τελευταίο θα ελέγχεται από εγκληματικά συμφέροντα και τέλος αυξάνοντας τον κίνδυνο χρεωκοπίας του ιδρύματος. Όλοι οι παραπάνω κίνδυνοι εντάσσονται στο πλαίσιο του λειτουργικού κινδύνου, ο οποίος μπορεί να φέρει τα τραπεζικά ιδρύματα αντιμέτωπα με τον κίνδυνο φήμης. Φυσικά, όλες οι επιχειρησιακές (ή άλλες) ζημιές που προκαλούνται από χρήματα προερχόμενα από ξέπλυμα συνεπάγονται πλήγμα για τη φήμη μιας τράπεζας και το αντίστροφο: μια ξαφνική απώλεια της φήμης μπορεί να απειλήσει ουσιαστικά την οικονομική κατάσταση του ιδρύματος με ακραίο αποτέλεσμα την απώλεια των καταθέσεων.

Αν και οι κίνδυνοι που αφορούν το ξέπλυμα χρήματος στα τραπεζικά ιδρύματα είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν, δύο παραδείγματα τραπεζών που ενεπλάκησαν σε υπόθεση νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες δείχνουν τη σημασία δημιουργίας και διατήρησης της καλής φήμης:

Coutts & Co

Η Coutts & Co, η ιδιωτική τράπεζα που χρησιμοποιείται από τη Βασίλισσα Ελισάβετ II, καταδικάστηκε τον Αύγουστο του έτους 2010 με το μεγαλύτερο πρόστιμο (£ 8.750.000) που έχει επιβληθεί ποτέ σε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα για παραβίαση των κανονισμών κατά του ξεπλύματος εσόδων από ναρκωτικά. Η τράπεζα είχε αποτύχει να ελέγξει την προέλευση των χρημάτων που κατατίθενται από τα τρία τέταρτα των πελατών που παρουσιάζουν ευαίσθητο

προφίλ. Τα περισσότερα από αυτά τα χρήματα ξεπλένονταν σε φορολογικούς παραδείσους, που η συντριπτική πλειοψηφία βρίσκεται στην Βρετανική Κοινοπολιτεία.

Οι περισσότερες ημερήσιες αγγλικές εφημερίδες της εποχής παρουσίασαν πρωτοσέλιδα στην ίδια κατεύθυνση. Η Αρχή των Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών (FSA) εξέτασε τα αρχεία από 103 πελάτες «υψηλού κινδύνου» της τράπεζας (εγκληματίες, έμποροι ναρκωτικών, κ.λπ.), και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι 73 από αυτούς (ήτοι το 71%) δεν είχαν ελεγχθεί για τον εντοπισμό των πελατών «υψηλού κινδύνου» και εκείνων που εκτίθενται στην πολιτική, ήτοι των διεφθαρμένων πολιτικών ή κρατικών λειτουργών που μπορούν να εκλαμβάνονται ως «παρουσιάζοντας απαράδεκτο κίνδυνο».

Εξαιτίας των παραπάνω γεγονότων αλλά και λόγω των συνεπειών της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης των τελευταίων δύο ετών, η φήμη της Coutts & Co, μιας συντηρητικής και παραδοσιακής ιδιωτικής τράπεζας, επλήγη σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Αποτέλεσμα όλων αυτών ήταν, η τράπεζα να χάσει μέρος των πελατών της σε όλους τους τομείς δραστηριοποίησής της.

UBS

Η μεγαλύτερη ελβετική τράπεζα, UBS, δέχθηκε να καταβάλει 780 εκατ. δολάρια σε πρόστιμα και υποσχέθηκε να αποκαλύψει τα ονόματα ορισμένων πελατών της, προκειμένου να επιτύχει εξωδικαστικό συμβιβασμό και να αποφύγει την δίωξή της από τις αμερικανικές αρχές, που την κατηγορούν ότι βοήθησε χιλιάδες πλούσιους Αμερικανούς πολίτες να χρησιμοποιήσουν ελβετικούς τραπεζικούς λογαριασμούς για να φοροδιαφεύγουν και να νομιμοποιούν παράνομο χρήμα.

Σύμφωνα με όσα αποκαλύπτονται σε δικόγραφα που δημοσιοποιήθηκαν, υπάλληλοι της UBS, εν γνώση των κορυφαίων στελεχών της, βοήθησαν πολίτες στις ΗΠΑ να ανοίξουν νέους λογαριασμούς με ψευδή στοιχεία δικαιούχων και να μεταφέρουν χρήματα στους νέους αυτούς λογαριασμούς, ώστε να μην κατονομάζονται ως οι δικαιούχοι.

Η ανάληψη δράσης εναντίον της Ελβετικής τράπεζας από την Αμερικανική κυβέρνηση σημειώθηκε μία εβδομάδα αφότου η UBS και η Credit Suisse, η δεύτερη μεγαλύτερη Ελβετική τράπεζα, ανακοίνωσαν μεγάλες ζημίες στο τέταρτο τρίμηνο του 2008.²⁸

Η υπόθεση αυτή αποτέλεσε ισχυρό πλήγμα, στο εσωτερικό αλλά και στο εξωτερικό, στη φήμη της τράπεζας, που είχε μόλις αρχίσει να ανακάμπτει μετά την οικονομική κρίση, αφού διεσώθη από την κυβέρνηση της Ελβετίας, ενώ παράλληλα υπήρξε στόχος έρευνας των αμερικανικών αρχών, με την κατηγορία ότι βοήθησε Αμερικανούς πελάτες της να

φοροδιαφύγουν. Οι οικονομικές απώλειες ήταν επίσης τεράστιες, με αποτέλεσμα ακόμα και την παραίτηση υψηλόβαθμων στελεχών.

Τα οικονομικά εγκλήματα προέρχονται από την εμφάνιση ευκαιριών ως αποτέλεσμα της ύπαρξης κινδύνου. Με άλλα λόγια, όπου υπάρχει κίνδυνος, εμφανίζονται και ευκαιρίες απάτης, και ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των δραστών, ποικίλει και το είδος της απάτης. Αναφορικά με τις τράπεζες, η απάτη δύναται να εντοπιστεί τόσο σε κατώτερα όσο και σε ανώτερα κλιμάκια ευθύνης. Επιπρόσθετα, ενώ από την μία πλευρά ο μη εντοπισμός της τραπεζικής απάτης οδηγεί σε τεράστιες οικονομικές απώλειες, από την άλλη ο εντοπισμός και η δημοσίευση της απάτης επιφέρει ανεπανόρθωτο πλήγμα εκτός της τράπεζας (όπως π.χ στη φήμη της).¹²

Η μη υιοθέτηση από μια τράπεζα πολιτικής και διαδικασιών για την καταπολέμηση του ξέπλυματος χρήματος, συνεπών με τους κανονισμούς, συνιστά (κανονιστικό) κίνδυνο και μπορεί να επισύρει σοβαρές ποινές και πρόστιμα από τις κανονιστικές αρχές, αλλά και νομικές συνέπειες. Ειδικότερα, στις ΗΠΑ, σύμφωνα με τον Patriot Act¹³, τα ξένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μπορεί να αποκλειστούν από επιχειρηματικές σχέσεις με την αμερικανική αγορά.

Κατόπιν τούτων, το ξέπλυμα χρήματος, χαρακτηρισθέν ως «η μητέρα όλων των εγκλημάτων» (Castells 1997), αποδεικνύεται να έχει σοβαρές παρενέργειες στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα: η πραγμάτωσή του δυνατόν να επιφέρει αλυσιδωτές αντιδράσεις. Το διεθνές ξέπλυμα χρήματος έχει τη δυνατότητα να επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία α) ζημιώνοντας τις αποτελεσματικές λειτουργίες των εθνικών οικονομιών, προωθώντας συνάμα ασθενέστερες οικονομικές πολιτικές, ιδιαίτερα συγκεκριμένων κρατών β) διαφθείροντας αργά το χρηματοπιστωτικό σύστημα και μειώνοντας την εμπιστοσύνη του κοινού προς το διεθνές οικονομικό σύστημα, με συνέπεια

¹² Michel P., «Financial crimes: the constant challenge of seeking effective prevention solutions», Journal of Financial Crime, 2008

¹³ Ο Patriot Act (το πλήρες όνομα του είναι «ΗΠΑ Patriot Act» ή ο τίτλος «Ενωμένοι για την ενίσχυση της Αμερικής με την παροχή των κατάλληλων εργαλείων που απαιτούνται για την παρακολούθηση και παρεμπόδιση της τρομοκρατίας») εκδόθηκε από το Κογκρέσο των ΗΠΑ στις 26 Οκτωβρίου 2001, κατόπιν αιτήματος του Προέδρου Τζορτζ Μπους για την αντιμετώπιση των τρομοκρατικών επιθέσεων της 11ης Σεπτεμβρίου.

την αύξηση των κινδύνων και την αστάθεια του συστήματος και γ) αποδυναμώνοντας εν τέλει το ρυθμό ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας.¹³

2.2.3 Ανάλυση χρηματοοικονομικών κινδύνων από τις τράπεζες

Ο στρατηγικός σχεδιασμός δράσης (business plan) κάθε πιστωτικού ιδρύματος, λόγω των ραγδαίων εξελίξεων στο διεθνές προσκήνιο, όπως η παγκοσμιοποίηση, η ανοιχτή αγορά και η νομισματική ένωση, για να είναι επιτυχής χρειάζεται τον πλήρη καθορισμό, τη διερεύνηση, την ανάλυση και την όσο το δυνατόν πιο επιτυχή αντιμετώπιση των κινδύνων.

Στις μέρες μας, ο ανταγωνισμός, λόγω της διεθνούς αγοράς και της συνεχούς εξέλιξης, καθιστά άκρως απαραίτητη τη διαχείριση των κινδύνων για την επιβίωση και την επιτυχή πορεία ενός τραπεζικού οργανισμού. Το risk management (διαχείριση κινδύνων) εξετάζει την πιθανότητα και τη δυνατότητα που υφίσταται, ώστε κάποιο γεγονός να προκαλέσει ζημία.¹⁴

Η πολύπλευρη φύση των λειτουργικών ζημιών καθιστά δύσκολο τον ορισμό του λειτουργικού κινδύνου και σε ορισμένες περιπτώσεις, η χάραξη διαχωριστικής γραμμής μεταξύ αυτού και των άλλων τύπων κινδύνων δεν επιτυγχάνεται ευκρινώς. Ωστόσο, ο ακόλουθος ορισμός του λειτουργικού κινδύνου από την Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία αποτελεί το βασικό ορισμό, ο οποίος συναντάται σε όλη σχεδόν τη σχετική βιβλιογραφία: *«ο λειτουργικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος ζημιών οφειλόμενων στην ανεπάρκεια ή την αποτυχία εσωτερικών διαδικασιών, ατόμων ή συστημάτων ή σε εξωτερικά γεγονότα.»* Ο ορισμός αυτός περιλαμβάνει τον κίνδυνο συμμόρφωσης (ο οποίος εμπεριέχει και το νομικό κίνδυνο), αλλά όχι το στρατηγικό¹⁵ ή τον κίνδυνο φήμης.

Ακόμη και αν ο ορισμός αυτός αποκλείει τον κίνδυνο φήμης, αναγνωρίζεται ευρέως ότι, οι επιχειρησιακές απώλειες επηρεάζουν τη φήμη των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, θέτοντας έτσι σε κίνδυνο το αποτέλεσμα που υπερβαίνει την άμεση οικονομική ζημία. Τον Ιανουάριο του 2009 η Επιτροπή της Βασιλείας συμπεριέλαβε ένα πλήρες τμήμα, σχετικά με τον κίνδυνο φήμης, στο προτεινόμενο για ανανέωση κείμενο της Βασιλείας II και ορίζει τον κίνδυνο αυτό

¹³ Tanzi, V., Money Laundering and the International Financial System, IMF Working Paper, 1996

¹⁴ Προβόπουλος Γ.- Καπόπουλος Π., Η Δυναμική του Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2001

¹⁵ Οι στρατηγικοί κίνδυνοι είναι το αποτέλεσμα θεμελιωδών μεταβολών στο οικονομικό περιβάλλον ή στο πολιτικό σκηνικό. Η εξασθένηση ενός κλάδου δραστηριότητας παγκοσμίως ή η πολιτική αστάθεια σε μια συγκεκριμένη χώρα εμπίπτουν σε αυτή την κατηγορία κινδύνου.

ως: «ο κίνδυνος που προκύπτει από την αρνητική αντίληψη εκ μέρους των πελατών, αντισυμβαλλομένων, μετόχων, επενδυτών, αναλυτών της αγοράς και άλλων ενδιαφερόμενων μερών ή ρυθμιστικών αρχών, που μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την ικανότητα μιας τράπεζας να διατηρήσει τα κεκτημένα της, να δημιουργήσει νέες επιχειρηματικές σχέσεις και να έχει πρόσβαση σε καινούριες πηγές χρηματοδότησης».¹⁶

2.2.4 Κίνδυνος φήμης (reputational risk)

Κίνδυνος φήμης είναι το ενδεχόμενο της αρνητικής δημοσιότητας, σχετικά με την πρακτική μιας επιχείρησης, είτε αυτή ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα είτε όχι, που προκαλεί μείωση του αριθμού των πελατών, δαπανηρές δικαστικές διενέξεις και πτώση των κερδών.¹⁷

Η δημιουργία και η διατήρηση καλής φήμης αποτελεί σημαντικό στοιχείο για κάθε επιχείρηση και ιδιαίτερα για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Δεν υπάρχει άλλος επιχειρηματικός κλάδος που να είναι τόσο ευάλωτος στον κίνδυνο φήμης, όσο ο τραπεζικός. Παρ' όλα αυτά, δεν έχουν καταγραφεί δυναμικές προσπάθειες για τη διαχείριση του κινδύνου φήμης, γεγονός που μπορεί να αποδοθεί κατά κύριο λόγο στην έλλειψη καθιερωμένων εργαλείων και μεθόδων για την ποσοτικοποίηση και τη μέτρησή του.

Επίσης, πρέπει να σημειωθεί ότι πολλές τράπεζες ενεργοποιούνται για την αντιμετώπιση απειλών κατά της φήμης τους, μόνον όταν αυτές έχουν ήδη αναδυθεί στην επιφάνεια. Αυτό όμως δεν συνιστά διαχείριση κινδύνου, αλλά διαχείριση κρίσης, μια διαδικασία που σκοπός της είναι να περιορίσει τη ζημιά όταν ανακύψει και όχι να την προλάβει.¹⁸

¹⁶ Philipp Sturm, Operational and Reputational Risk in the European Banking Industry: The Market Reaction to Operational Risk Events, November 30, 2010

¹⁷ http://www.ine.otoe.gr/UplDocs/ekdoseis/leksiko/lexiko_R.pdf

¹⁸ Κώστας Ιωαννίδης, Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και η εταιρική φήμη, εφημερίδα Ναυτεμπορική, Οκτώβριος 2007

Έτσι π.χ. η έλλειψη επαρκούς ελέγχου μιας ύποπτης συναλλαγής ή η μη παροχή των απαραίτητων στοιχείων ταυτοποίησης κατά το άνοιγμα ενός λογαριασμού σε ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα τον κίνδυνο «συνέργειας» σε γεγονός ξεπλύματος χρήματος. Πέραν τούτου, η εντύπωση που θα δημιουργηθεί, ότι δηλ. το συγκεκριμένο ίδρυμα δεν είναι σε θέση να διαχειρισθεί τέτοιους κινδύνους, μπορεί να δημιουργήσει αμφιβολίες στους πελάτες και τις ρυθμιστικές / εποπτικές αρχές για τη φερεγγυότητά του, με αποτέλεσμα την απώλεια εμπιστοσύνης και αυστηρότερους ελέγχους από τις αρμόδιες αρχές.

Γίνεται λοιπόν σαφές ότι, ένας δυνητικός πελάτης του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος είναι μάλλον απίθανο να διακινδυνεύσει τα κεφάλαιά του σε αυτό και πολύ πιθανό να στραφεί σε ανταγωνιστή, όταν έχει γίνει ευρέως γνωστό ότι εμπλέκεται σε υπόθεση ξεπλύματος χρήματος. Αντίθετα, είναι πιο πιθανό το ίδρυμα αυτό να χρησιμοποιηθεί από άτομα που είναι πρόθυμα να διαπράξουν απάτη.

Η ζημία από την απώλεια της φήμης μπορεί να έχει και άλλες αρνητικές συνέπειες για το πιστωτικό ίδρυμα, όπως η αποχώρηση εργαζομένων και στελεχών του και η κατεύθυνσή τους σε πιο ελκυστικό εργοδότη, η πτώση της τιμής της μετοχής του, η αποχώρηση επιχειρηματικών εταίρων και η αύξηση του κόστους λόγω των δαπανών για αναδιοργάνωση της διαχείρισης.

Κατ' επέκταση, πλήγμα στη φήμη των τραπεζών μπορεί ακόμα και να αποδυναμώσει το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

2.2.5 Κίνδυνος συμμόρφωσης (compliance risk)

Σύμφωνα με την Επιτροπή της Βασιλείας η έννοια της υποχρέωσης της λειτουργίας Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης ορίζεται ως: *«κίνδυνος επιβολής νομικών ή κανονιστικών κυρώσεων, υλικής ή χρηματοοικονομικής ζημιάς ή απώλειας της φήμης της Τράπεζας, που μπορεί να επέλθει ως αποτέλεσμα της αδυναμίας της να συμμορφωθεί με τους νόμους, τους κανονισμούς, και τους σχετικούς εθελοντικούς κώδικες συμπεριφοράς που διέπουν τις δραστηριότητές της»*.¹⁹

Η νομοθετική και κανονιστική παρέμβαση στη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού τομέα στον ευρύτερο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνεχώς αυξάνεται, με αποτέλεσμα να έχει

¹⁹ Γεράσιμος Μανωλάκενας, φυλλάδιο EET, 2009, Η λειτουργία της Κανονιστικής Συμμόρφωσης στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

δημιουργηθεί ένα ιδιαίτερα εκτεταμένο ρυθμιστικό πλαίσιο. Η πολυπλοκότητα αυτή καθιστά τη συμμόρφωση των Πιστωτικών Ιδρυμάτων όλο και πιο σύνθετη διαδικασία και αυξάνει τον κίνδυνο που προέρχεται από τη μη συμμόρφωση.

Η αποτυχία συμμόρφωσης του Πιστωτικού Ιδρύματος με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο ελλοχεύει τον κίνδυνο τόσο της επιβολής κυρώσεων (νομικών και οικονομικών) από τις εποπτικές αρχές όσο και τον κίνδυνο απώλειας της φήμης, της αξιοπιστίας και του κύρους του.

Επιπλέον, υπάρχει πιθανότητα υποβάθμισης της αξιολόγησης της Τράπεζας από διεθνείς οίκους και ο περιορισμός των δραστηριοτήτων της, γεγονός που σημαίνει απώλεια υφιστάμενων και δυνητικών πελατών, μείωση της διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών πίστης, και γενικότερα συρρίκνωση των οικονομικών της αποτελεσμάτων.

Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης παρακολουθεί με προσοχή το ελληνικό και διεθνές (συστάσεις FATF, WOLFERS GROUP, E.U.) νομικό και ρυθμιστικό πλαίσιο και μεριμνά θέτοντας σε εφαρμογή όλες τις απαραίτητες διαδικασίες, έτσι ώστε να μη χρησιμοποιείται η τράπεζα για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Η διοργάνωση εκπαιδευτικών και ενημερωτικών προγραμμάτων για τα στελέχη της Τράπεζας και των εταιρειών του Ομίλου σχετικά με θέματα Ξεπλύματος Χρήματος έγκειται στις βασικές αρμοδιότητες της Κανονιστικής Συμμόρφωσης. Προτεραιότητα αποτελεί η συνεχής ενημέρωση και εκπαίδευση του προσωπικού, ώστε να καθίσταται δυνατή η αναγνώριση των κινδύνων που σχετίζονται με τον εντοπισμό ύποπτων ή παράνομων συναλλαγών και δραστηριοτήτων. Στόχος των εκπαιδευτικών σεμιναρίων είναι η σταδιακή διαμόρφωση νοοτροπίας και η καλλιέργεια κουλτούρας κανονιστικής συμμόρφωσης (compliance culture) στο σύνολο του ανθρώπινου δυναμικού της Τράπεζας.

Στα πλαίσια αυτών των αρμοδιοτήτων καθορίζονται οι κατάλληλες διαδικασίες και τα πρότυπα αναφορών των ύποπτων για ξέπλυμα χρήματος συναλλαγών προς τις αρμόδιες αρχές, καθώς και οι διαδικασίες για την αμοιβαία πληροφόρηση μεταξύ των καταστημάτων, των θυγατρικών και της μητρικής και παρέχονται οδηγίες για την αντιμετώπιση ύποπτων συναλλαγών και τη μη κατάρτισή τους όταν εκτιμάται ότι θα έθεταν σε λειτουργικό κίνδυνο ή κίνδυνο φήμης την Τράπεζα.

Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης σε πλήρη συμμόρφωση με τις ρυθμιστικές και νομοθετικές απαιτήσεις έχει την υποχρέωση κατάρτισης Πολιτικής Αποδοχής Πελατών.

2.2.6 Κίνδυνος Ρευστότητας (liquidity risk)

Η αποτυχία συμμόρφωσης ενός τραπεζικού ιδρύματος με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος και η απώλεια της ακεραιότητας και της φήμης του, μπορεί να το φέρει αντιμέτωπο και με έναν ακόμη πολύ σημαντικό κίνδυνο, οι συνέπειες του οποίου ενδέχεται να είναι καταστροφικές. Ο κίνδυνος αυτός είναι ο κίνδυνος ρευστότητας

Ο κίνδυνος ρευστότητας είναι ο κίνδυνος μείωσης των κερδών, των κεφαλαίων και του ενεργητικού της τράπεζας που προκύπτει από την αδυναμία της να καλύψει τις τρέχουσες υποχρεώσεις της λόγω έλλειψης ρευστών διαθεσίμων. Με άλλα λόγια, η τράπεζα δεν μπορεί να αντλήσει τα απαραίτητα κεφάλαια είτε μέσω αύξηση κάποιων στοιχείων του παθητικού της είτε μέσω ρευστοποίησης, με λογική ζημία, ορισμένων στοιχείων του ενεργητικού της.

Η ανεπάρκεια της ρευστότητας μπορεί να προέλθει από το γεγονός ότι, εφόσον το τραπεζικό ίδρυμα εμπλέκεται σε παράνομες δραστηριότητες με αποτέλεσμα να έχει πληγεί η εμπιστοσύνη και η αξιοπιστία του, οι καταθέτες θα προβούν σε μαζική ανάληψη των χρημάτων τους, ενώ τα υπόλοιπα τραπεζικά ιδρύματα θα το απομονώσουν από τη διατραπεζική αγορά. Η εξέλιξη αυτή είναι πολύ πιθανό να ισοδυναμεί με κατάρρευση.

2.2.7 Η αντιμετώπιση των κινδύνων

Η αντιμετώπιση των κινδύνων, που σχετίζονται με το ξέπλυμα χρήματος, είναι μια πειθαρχημένη διαδικασία αναγνώρισης, αξιολόγησης, μέτρησης και διαχείρισης και τελικά άμβλυνσής τους.

Οι αιτίες που δημιουργούν τους κινδύνους φήμης και συμμόρφωσης είναι μερικές φορές ορατές στον ορίζοντα, αλλά όπως σ' ένα «τσουνάμι» δεν παρέχουν την απαραίτητα προειδοποίηση εγκαίρως. Δυστυχώς το μέγεθος και η επίπτωση των κινδύνων μπορεί να μην είναι γνωστά μέχρις ότου να είναι πλέον αργά. Επίσης, για τους εν λόγω κινδύνους δεν έχει αναπτυχθεί κάποια γενικά αποδεκτή μέθοδος μέτρησής τους.

Ένα ισχυρό περιβάλλον ελέγχου και συμμόρφωσης με τους κανονιστικούς κανόνες που διέπουν την πολιτική αποτροπής νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, ένα κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, και ένα μηχανογραφικό σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης, είναι απαραίτητα για τη βελτιστοποίηση της ικανότητας των ιδρυμάτων να απαντούν έγκαιρα και αποτελεσματικά σε προβληματικά γεγονότα πριν αυτά αναπτυχθούν και κακοφορμίσουν.

Ας μην ξεχνάμε ότι, σε μια καπιταλιστική οικονομία το πιο πολύτιμο ενεργητικό μιας επιχείρησης είναι η εμπιστοσύνη. Η απώλεια της εμπιστοσύνης από οποιαδήποτε ομάδα

ενδιαφερομένων μπορεί να οδηγήσει στην κατάρρευση οποιασδήποτε επιχείρησης και ιδιαίτερα των επιχειρήσεων παροχής χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

2.2.8 Τα τέσσερα βασικά στάδια των κινδύνων

Όταν ένα πιστωτικό ίδρυμα έχει διαδικασίες αναγνώρισης, ελέγχου και αντιμετώπισης όλων των κατηγοριών κινδύνων, τότε ο συνολικός του κίνδυνος μειώνεται. Οι διάφορες κατηγορίες κινδύνων πηγάζουν από την ίδια τη φύση της κάθε δραστηριότητας, από το εξωτερικό περιβάλλον αλλά και από τις αποφάσεις που λαμβάνει η Διοίκηση. Παρά ταύτα, τονίζεται ότι η βιωσιμότητα των τραπεζικών οργανισμών δεν απειλείται από την ύπαρξη υψηλών κινδύνων, εφόσον υπάρχουν επαρκείς διαδικασίες και μηχανισμοί για τη μείωσή τους. Παρακάτω αναλύονται τα τέσσερα βασικά - γενικά στάδια του κινδύνου, που στην περίπτωσή μας αφορούν το λειτουργικό κίνδυνο, ο οποίος περιλαμβάνει, όπως αναφέρθηκε προτύτερα, τους κινδύνους φήμης και συμμόρφωσης.²⁰

Αναγνώριση

Η αναγνώριση του κινδύνου οδηγεί στην ανάγκη μέτρησης, ποσοτικοποίησης και διαχείρισής του. Σκοπό έχει την ταυτοποίηση της έκθεσης του πιστωτικού ιδρύματος στην αβεβαιότητα, κάτι το οποίο απαιτεί βαθιά γνώση του ιδρύματος, της αγοράς στην οποία δραστηριοποιείται, του νομικού - θεσμικού πλαισίου μέσα στο οποίο λειτουργεί. Στο στάδιο αυτό πρέπει να διασφαλίζεται ότι όλες οι σημαντικές τραπεζικές δραστηριότητες έχουν αναγνωρισθεί και ότι όλοι οι κίνδυνοι, που απορρέουν από αυτές, έχουν προσδιορισθεί.²¹

Ενώ η αναγνώριση του κινδύνου μπορεί να διεξαχθεί από εξωτερικούς συμβούλους, μία εκ των έσω προσέγγιση είναι ίσως πιο αποτελεσματική.

Το προσωπικό εξυπηρέτησης, που ασχολείται απευθείας με το κοινό, θα πρέπει να εκπαιδευτεί στην εξακρίβωση της ταυτότητας των νέων πελατών, στην επίδειξη της δέουσας επιμέλειας και στην αντίληψη των τύπων ασυνήθιστης και ύποπτης δραστηριότητας. Είναι επιτακτική ανάγκη οι τράπεζες να βεβαιώνονται ότι πάντοτε κατέχουν επαρκείς πληροφορίες

²⁰ <http://www.centralbank.gov.cy> (Οδηγία προς τις τράπεζες περί παρεμπόδισης και καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, 2007)

²¹ Καναβός Νικ., Σημειώσεις στη Διαχείριση Κινδύνων, ΤΕΙ Πάτρας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Εξάμηνο ζ'

και γνωρίζουν τις δραστηριότητες των πελατών τους ούτως ώστε να είναι σε θέση έγκαιρα να αναγνωρίζουν ότι μια συναλλαγή ή σειρά συναλλαγών είναι ασυνήθης ή ύποπτη.

Επίσης, το εγκατεστημένο σύστημα AML θα πρέπει, μέσω της διαδικασίας «Γνώρισε τον Πελάτη σου», να ελέγχει τα στοιχεία των πελατών ως προς την πληρότητα και την ταυτοπροσωπία (κατά το άνοιγμα λογαριασμού, χορήγηση δανείου, μεταφορά κεφαλαίων εσωτερικού) και να εντοπίζει τις αποκλίσεις από την αναμενόμενη / συνήθη συμπεριφορά του πελάτη. Το σύστημα αυτό, με βάση τα διαμορφωμένα χαρακτηριστικά κίνησης των λογαριασμών των πελατών (profiles), θα πρέπει να εντοπίζει και να καταγράφει ασυνήθιστες συναλλακτικές συμπεριφορές και να παράγει, σε πραγματικό χρόνο, προειδοποιητικά μηνύματα (alerts) για τη διερεύνηση ενδεχόμενων περιπτώσεων απάτης. Στην περίπτωση αυτή θα παρέχει τη δυνατότητα καθυστέρησης εκτέλεσης της συναλλαγής μέχρι την εξακρίβωση συγκεκριμένων στοιχείων (filters & monitoring tools/systems).

Παρακολούθηση

Στόχος της παρακολούθησης είναι η απεικόνιση των αναγνωρισμένων κινδύνων σε μια δομημένη μορφή, η οποία είναι αναγκαία για να διασφαλίσει μια περιεκτική διεργασία αναγνώρισης, περιγραφής και αποτίμησης του κινδύνου. Στο στάδιο αυτό θέτονται προτεραιότητες στους βασικούς κινδύνους που χρειάζεται να αναλυθούν σε μεγαλύτερη λεπτομέρεια.⁴²

Η άσκηση δέουσας επιμέλειας θα πρέπει να πραγματοποιείται σε συνεχή βάση. Βασική προϋπόθεση ανάπτυξης και εφαρμογής της ανωτέρω πολιτικής είναι η δημιουργία σταθερής και διαρκούς επιχειρηματικής σχέσης με τον πελάτη. Οι συναλλαγές παρακολουθούνται, συγκρίνονται, αξιολογούνται και πρέπει να δικαιολογούνται από τη «γνωστή» οικονομική δραστηριότητα και τα επαγγελματικά χαρακτηριστικά των πελατών. Κάθε συναλλαγή, που δεν δικαιολογείται από τις γνωστές δραστηριότητες του πελάτη και τα εν γένει εισοδήματά του, πρέπει να εξετάζεται με ιδιαίτερη προσοχή.

Τα καταστήματα των τραπεζών θα πρέπει να εφαρμόζουν πολιτική διαβάθμισης των πελατών τους, με κριτήρια που αντανakλούν τις πιθανές αιτίες των αναλαμβανόμενων κινδύνων, όπως:

- το επάγγελμα, τις δραστηριότητες ή την ιδιότητα του συναλλασσόμενου
- την προέλευση ή τον τόπο προορισμού των κεφαλαίων
- το ύψος των συναλλασσόμενων μετρητών

- την εν γένει συναλλακτική συμπεριφορά του πελάτη

Η παρακολούθηση επιτυγχάνεται με τη σωστή τήρηση αρχείου, για τουλάχιστον πέντε χρόνια από την λήξη της επιχειρηματικής σχέσης ή τη διενέργεια της τελευταίας συναλλαγής με όλα τα στοιχεία και τα δικαιολογητικά έγγραφα που πρέπει υποχρεωτικά να προσκομίζονται από τους πελάτες.

Αντίστοιχα, το αυτοματοποιημένο σύστημα παρακολούθησης των συναλλαγών θα πρέπει, πάνω σε διαρκή βάση, να παρέχει πληροφορίες για την αποτελεσματική παρακολούθηση των λογαριασμών και των συναλλαγών. Η παρακολούθηση των λογαριασμών και συναλλαγών διενεργείται σε σχέση με συγκεκριμένη τυπολογία συναλλαγών, το οικονομικό/συναλλακτικό προφίλ του πελάτη, την αναμενόμενη κίνηση του λογαριασμού σε σχέση και με την κίνηση λογαριασμών αντίστοιχων κατηγοριών πελατών. Ουσιώδεις αποκλίσεις τυγχάνουν περαιτέρω διερεύνησης.

Η περίεργη συναλλακτική συμπεριφορά θα επαναξιολογείται στο τέλος κάθε χρόνου, με ευθύνη του Διευθυντή του καταστήματος.

Όταν λοιπόν μια συμπεριφορά κατά την έναρξη της συναλλακτικής σχέσης (στάδιο της αναγνώρισης) χαρακτηρίζεται περίεργη ή ύποπτη, θα πρέπει να πραγματοποιείται ενδελεχής εξέταση των συναλλαγών και δραστηριοτήτων των πελατών και των πραγματικών δικαιούχων καθ' όλη τη διάρκεια της σχέσης αυτής, προκειμένου να εξασφαλίζεται ότι οι συναλλαγές ή οι δραστηριότητες συνάδουν με τις γνώσεις που υπάρχουν για τα ως άνω πρόσωπα, τις επαγγελματικές δραστηριότητές τους και τα χαρακτηριστικά του εκτιμώμενου κινδύνου και, εφόσον απαιτείται, την προέλευση των κεφαλαίων

Μέτρηση

Μια ομάδα μεθόδων μέτρησης του λειτουργικού κινδύνου, ίσως η πλέον διαδεδομένη, στηρίζεται στην καταγραφή και κατάταξη σε πίνακα όλων των πιθανών γεγονότων ή αιτίων πρόκλησής του και της διαχρονικής παρακολούθησης και καταγραφής παρατηρήσεων ζημίας ανά αιτία και δραστηριότητας της τράπεζας. Με αυτόν τον τρόπο και εφόσον συμπληρωθεί σημαντικός στατιστικά αριθμός παρατηρήσεων, αναγνωρίζονται τα γεγονότα που με μεγαλύτερη συχνότητα οδηγούν σε ζημία, καθώς και οι δραστηριότητες και τα προϊόντα στα οποία η ζημία αυτή εμφανίζεται. Έτσι, η τράπεζα δημιουργεί βάσεις δεδομένων συσχετισμού γεγονότων που οδηγούν σε μετρημένη ζημία ανά γεγονός και προϊόν.

Η μέτρηση του κινδύνου αποτελεί ένα από τα δυσκολότερα προβλήματα που καλείται να λύσει μια τράπεζα, κύρια διότι οι πηγές προέλευσής του είναι πολλές και το μέγεθος των προβλημάτων που μπορούν να προκληθούν από κάθε πηγή δεν είναι εύκολο να εκτιμηθεί με ικανοποιητική προσέγγιση. Επίσης, η σωστή μέτρηση του κινδύνου αποτελεί πρωταρχικό παράγοντα για τη μετέπειτα αποτελεσματική διαχείρισή του.

Τα καταστήματα των τραπεζών οφείλουν να χαρακτηρίζουν τις συναλλαγές (διακεκριμένες, ασυνήθιστες κ.λπ.) και να εντάσσουν τους πελάτες τους σε βαθμούς «καθαρότητας» - επικινδυνότητας με βάση το συναλλακτικό προφίλ, προσδιορίζοντας κυρίως τους πελάτες εκείνους που πρέπει να ενταχθούν στην κατηγορία υψηλού κινδύνου. Για τους πελάτες που το κατάστημα θα κατηγοριοποιήσει ως υψηλού κινδύνου πρέπει να εφαρμόζεται **αυξημένη δέουσα επιμέλεια**.

Επίσης, εκτός από την κατηγοριοποίηση πελατών και συναλλαγών, θα πρέπει να γίνεται και κατηγοριοποίηση προϊόντων. Θα πρέπει δηλαδή να μετράται και ο βαθμός ή η συχνότητα κρουσμάτων ύποπτων συναλλαγών και στα διάφορα τραπεζικά προϊόντα όπως π.χ. στα εμβάσματα ή στα στεγαστικά δάνεια. Η συχνότητα αυτή θα πρέπει στη συνέχεια, με τη βοήθεια της στατιστικής επιστήμης, να ανάγεται σε ποσοστά ώστε να διαφαίνεται η πραγματική διάσταση του κινδύνου αλλά και να έχει και νόημα η μέτρησή του. Με αυτόν τον τρόπο θα κατηγοριοποιείται σε μέτριο, χαμηλό και υψηλό και αναλόγως θα αποφασίζεται και η διαχείρισή του.

Ενδεικτικές παράμετροι ενός συστήματος διαβάθμισης του κινδύνου είναι:

- το μέγεθος και η πολυπλοκότητα των εργασιών
- η γεωγραφική διασπορά των εργασιών τόσο της τράπεζας όσο και των πελατών
- η φύση και το πορτρέτο των πελατών καθώς και των προσφερόμενων προϊόντων και υπηρεσιών
- οι τρόποι και πρακτικές παροχής των υπηρεσιών
- ο όγκος και το μέγεθος των συναλλαγών
- ο βαθμός κινδύνου που συνδέεται με τον κάθε τομέα εργασιών
- η χώρα προέλευσης και προορισμός των κεφαλαίων πελατών
- οι αποκλίσεις από το προβλεπόμενο ύψος των συναλλαγών πελατών
- η φύση των επιχειρηματικών συναλλαγών

Βέβαια, δεν θα πρέπει να παραλείψουμε κι εδώ να πούμε πως η μέτρηση του κινδύνου (μέτρηση των αντίστοιχων περιπτώσεων ύποπτων συναλλαγών, πελατών και προϊόντων) επιτυγχάνεται μέσω ενός αποτελεσματικού μηχανογραφικού συστήματος και μιας διαρκούς εκπαίδευσης του συνόλου των υπαλλήλων ενός Τραπεζικού Ιδρύματος. Σχετικά, γενικά για όλους τους λογαριασμούς, τα ηλεκτρονικά / αυτοματοποιημένα συστήματα θα πρέπει να είναι ικανά να αθροίζουν τα υπόλοιπα και την κίνηση όλων των συνδεδεμένων λογαριασμών πάνω σε ενοποιημένη βάση έτσι ώστε να είναι εφικτή η μέτρηση του κινδύνου.

Διαχείριση

Η διαχείριση κινδύνου είναι ο κεντρικός πυρήνας της διαχείρισης στρατηγικής κάθε τραπεζικού οργανισμού. Είναι η διεργασία με την οποία προσεγγίζονται μεθοδικά οι κίνδυνοι που σχετίζονται με τις δραστηριότητές του, με σκοπό την επίτευξη του μέγιστου οφέλους.⁴⁵

Οι τράπεζες θα πρέπει να εκτιμήσουν και να αξιολογήσουν τον κίνδυνο που αντιμετωπίζουν για χρήση των υπηρεσιών τους από εγκληματίες για σκοπούς ξεπλύματος παράνομου χρήματος ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Οι συγκεκριμένες συνθήκες κάθε τράπεζας θα καθορίσουν τις πλέον κατάλληλες διαδικασίες και μέτρα που θα πρέπει να εφαρμοστούν για την αντιμετώπιση και διαχείριση των κινδύνων. Στις περιπτώσεις όπου οι εργασίες, τα προϊόντα και η πελατειακή βάση μιας τράπεζας είναι σχετικά απλές και περιλαμβάνουν σχετικά λίγα προϊόντα και πελάτες ή πελάτες με παρόμοια χαρακτηριστικά, τότε η τράπεζα θα πρέπει να εφαρμόσει διαδικασίες που θα επικεντρώνονται σε εκείνους τους πελάτες που είναι έξω από τη γενική εικόνα.

Όταν λοιπόν κατά το στάδιο της μέτρησης μια συναλλαγή ή ένας πελάτης χαρακτηρίζονται ως ύποπτη, -ος / διακεκριμένη, -ος ή μέτριου / υψηλού κινδύνου αντίστοιχα, θα πρέπει αυτό το γεγονός να αντιμετωπίζεται άμεσα, έτσι ώστε να αποφευχθεί η περίπτωση κινδύνου μη συμμόρφωσης, με τα ανάλογα αρνητικά αποτελέσματα (κυρώσεις, πρόστιμα, κίνδυνος φήμης).

Στην περίπτωση αυτή λαμβάνεται απόφαση για τη σύνταξη εμπιστευτικής αναφοράς, με όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία για την τεκμηρίωσή της. Ακολουθεί η αποστολή της στο Αρμόδιο Διευθυντικό Στέλεχος της τράπεζας για οριστική αξιολόγηση και προώθησή της στην Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης του Ν. 3932/2011 ή αρχειοθέτησή της για παρακολούθηση.

Στην περίπτωση εντοπισμού συναλλαγής ή πελάτη χαμηλού κινδύνου θα πρέπει να συντάσσεται αυθημερόν, από τον υπάλληλο που έλαβε γνώση της συναλλαγής, γραπτή αναφορά προς το Διευθυντή του Καταστήματος. Η αναφορά αυτή θα αξιολογείται από τον τελευταίο και θα διαχειρίζεται ανάλογα.

Αντίστοιχα, στην περίπτωση υψηλού κινδύνου όπου προκύπτουν αμφιβολίες ως προς την γνησιότητα των εγγράφων ή δυσκολίες στην συμπλήρωση και ενημέρωση των στοιχείων ταυτοποίησης σε περίπτωση υφιστάμενου πελάτη, ή η ολοφάνερη χρησιμοποίηση του Πιστωτικού Ιδρύματος για ξέπλυμα, θα πρέπει να εξετάζεται ακόμα και η διακοπή της επιχειρηματικής σχέσης.

Η διαχείριση του κινδύνου πρέπει να γίνεται άμεσα για την αποφυγή σίγουρων και μεγαλύτερης εμβέλειας προβλημάτων, όπως για παράδειγμα, στην αρχή της συναλλακτικής σχέσης όπου ο νέος πελάτης αρνείται να προσκομίσει τα απαραίτητα δικαιολογητικά. Τότε η τράπεζα θα πρέπει να μην ξεκινά καθόλου την επιχειρηματική σχέση. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το Νόμο 3691/2008, απαιτείται από τα πρόσωπα που διεξάγουν χρηματοοικονομικές ή άλλες δραστηριότητες όπως αποφεύγουν τη διενέργεια συναλλαγών για τις οποίες γνωρίζουν ή υποπτεύονται ότι συνδέονται με αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, προτού αναφέρουν την υποψία τους στην Αρχή.

2.2.9 Σχεδιασμός και εφαρμογή ελέγχων για τη μείωση των κινδύνων

Όταν η τράπεζα εντοπίσει τους κινδύνους που αντιμετωπίζει, τότε θα πρέπει να σχεδιάσει και να εφαρμόσει τα ανάλογα συστήματα και ελέγχους για την ελαχιστοποίησή τους, σύμφωνα με το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο. Η ορθή διαχείριση και μείωση των κινδύνων που συνδέονται με τι ξέπλυμα χρήματος προϋποθέτει μέτρα και διαδικασίες για την εξακρίβωση της ταυτότητας των πελατών, συλλογή πληροφοριών για τη δημιουργία του οικονομικού πορτρέτου και την παρακολούθηση των συναλλαγών και δραστηριοτήτων τους.

Με στόχο την εφαρμογή των πλέον κατάλληλων και αποτελεσματικών πολιτικών, διαδικασιών και ελέγχων για την παρεμπόδιση νομιμοποίησης παράνομου χρήματος, οι τράπεζες θα πρέπει, λαμβάνοντας υπόψη τον εκτιμημένο κίνδυνο, να καθορίσουν τον τύπο και την έκταση των μέτρων που θα πρέπει να λάβουν για τη μείωση των κινδύνων με το λιγότερο δυνατό κόστος. Αυτά τα μέτρα μπορούν ενδεικτικά να περιλάβουν:

- Προσαρμογή των μέτρων δέουσας επιμέλειας ως προς τους πελάτες ανάλογα με τον κίνδυνο ξεπλύματος παράνομου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας από την κάθε συγκεκριμένη επιχειρηματική σχέση
- Εφαρμογή ελάχιστων προτύπων για την ποιότητα και την έκταση των απαιτούμενων στοιχείων ταυτότητας για κάθε κατηγορία πελατών (έγγραφα από ανεξάρτητες και αξιόπιστες πηγές, πληροφορίες από τρίτα μέρη, αποδεικτικά στοιχεία κτλ).
- Απαίτηση προσκόμισης πρόσθετων στοιχείων και πληροφοριών από τους πελάτες όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο για την ορθή και ολοκληρωμένη κατανόηση των δραστηριοτήτων και πηγών των περιουσιακών τους στοιχείων και για την αποτελεσματική αντιμετώπιση τυχόν αυξημένων κινδύνων που προέρχονται από τη συγκεκριμένη επιχειρηματική σχέση, και
- Παρακολούθηση πάνω σε συνεχή βάση των συναλλαγών και δραστηριοτήτων των πελατών υψηλού κινδύνου.

Η αξιολόγηση των κινδύνων και η εφαρμογή των μέτρων που αναφέρονται πιο πάνω θα πρέπει να οδηγήσουν στη διαβάθμιση των πελατών σε τρεις κατηγορίες κινδύνου: χαμηλού, κανονικού και υψηλού κινδύνου. Οι κατηγορίες αυτές θα βασίζονται σε κριτήρια τα οποία αντανakλούν τις πιθανές αιτίες κινδύνου και η κάθε κατηγορία θα συνοδεύεται με αντίστοιχα μέτρα επιμέλειας, περιοδικής παρακολούθησης και ελέγχων.

Ως εκ τούτου, οι τράπεζες οφείλουν, υπό την ευθύνη της Κανονιστικής Συμμόρφωσης, να τηρούν καταστάσεις για τις κατηγορίες πελατών χαμηλού και υψηλού κινδύνου (όπως έχουν καθοριστεί από το νόμο ή και από την ίδια την τράπεζα) στις οποίες θα αναφέρονται τα ονόματα των πελατών, ο αριθμός λογαριασμού, το κατάστημα που τηρείται και η ημερομηνία σύναψης της επιχειρηματικής σχέσης. Παράλληλα, οι καταστάσεις θα πρέπει έγκαιρα να ενημερώνονται με όλους τους νέους ή παλαιούς πελάτες που η τράπεζα έχει αποφασίσει, υπό το φως των επιπρόσθετων πληροφοριών που πιθανώς έχει λάβει.

Επαναλαμβάνεται ότι, η τράπεζα θα πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξει στους εποπτικούς φορείς ότι η έκταση των συστημάτων και διαδικασιών ελέγχου που εφαρμόζει είναι ανάλογη με τους κινδύνους που αντιμετωπίζει, για τη χρήση των υπηρεσιών που προσφέρει για σκοπούς ξεπλύματος παράνομου χρήματος ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Ως εκ τούτου, η λεπτομερής καταγραφή των μέτρων που παρατίθενται πιο πάνω, θα βοηθήσει τις τράπεζες να αποδείξουν:

- τους τρόπους που έχουν χρησιμοποιήσει για την επισήμανση και αξιολόγηση των κινδύνων χρήσης των υπηρεσιών τους για ξέπλυμα παράνομου χρήματος και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας
- πως έχουν καταλήξει στην εισαγωγή και εφαρμογή των συγκεκριμένων πολιτικών, διαδικασιών και ελέγχων για τη διαχείριση και μείωση των κινδύνων
- τους τρόπους παρακολούθησης και βελτίωσης, όπου αυτό απαιτείται, των συγκεκριμένων πολιτικών, διαδικασιών και ελέγχων

2.2.10 Παρακολούθηση και βελτίωση της λειτουργίας των εσωτερικών διαδικασιών

Οι τράπεζες θα πρέπει να αξιολογούν, πάνω σε τακτική βάση, την αποτελεσματική λειτουργία των εσωτερικών πολιτικών, διαδικασιών και ελέγχων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι τράπεζες θα πρέπει να εφαρμόζουν:

- Κατάλληλες διαδικασίες για την έγκαιρη επισήμανση αλλαγών στο οικονομικό πορτρέτο των πελατών τους
- Διαδικασίες εξέτασης και ελέγχου νέων προϊόντων και υπηρεσιών και τυχόν μεθόδων χρησιμοποίησης τους από εγκληματίες για ξέπλυμα παράνομου χρήματος
- Διαδικασίες αξιολόγησης της επάρκειας της παρεχόμενης εκπαίδευσης και επιμόρφωσης του προσωπικού
- Μηχανισμούς ελέγχου και αξιολόγησης του βαθμού συμμόρφωσης (π.χ Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης, Διεύθυνση Εσωτερικού Ελέγχου)
- Κατάλληλα αυτοματοποιημένα συστήματα και ανθρώπινους ελέγχους
- Κατάλληλα συστήματα διευθυντικής πληροφόρησης
- Υποβολή εκθέσεων και αναφορών από αρμόδιους λειτουργούς στο Διοικητικό Συμβούλιο και την Ανώτατη Εκτελεστική Διεύθυνση

2.2.11 Δυναμική διαχείριση κινδύνων²²

Τα χρήματα που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, πέραν του ότι απειλούν την κοινωνική και πολιτική σταθερότητα, θέτουν επίσης σε κίνδυνο τη φήμη και τη

²² <http://www.centralbank.gov.cy> (Οδηγία προς τις τράπεζες περί παρεμπόδισης και καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, 2007)

σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, καθώς και του τραπεζικού και χρηματοοικονομικού συστήματος εν γένει.

Η διαρκής παρακολούθηση των λογαριασμών πελατών και των συναλλαγών τους είναι απαραίτητο στοιχείο οποιουδήποτε αποτελεσματικού συστήματος διαδικασιών παρεμπόδισης ξεπλύματος παράνομου χρήματος. Οι τράπεζες πρέπει να έχουν πλήρη αντίληψη της φυσιολογικής και δικαιολογημένης κίνησης των λογαριασμών των πελατών τους καθώς και του γενικότερου οικονομικού τους πορτρέτου ούτως ώστε να δύνανται να εντοπίζουν τις συναλλαγές που βρίσκονται έξω από τη συνηθισμένη μορφή της κίνησης του λογαριασμού ή αποτελούν πολύπλοκες ή ασυνήθιστες συναλλαγές ή πραγματοποιούνται χωρίς να υπάρχει προφανής οικονομικός σκοπός ή σαφής νόμιμος λόγος. Χωρίς τέτοια γνώση, οι τράπεζες δεν θα είναι σε θέση να εκπληρώσουν τη νομική τους υποχρέωση για εντοπισμό και αναφορά ύποπτων συναλλαγών/δραστηριοτήτων στην Αρχή αποτροπής νομιμοποίησης παράνομων εσόδων.

Η διαχείριση κινδύνων είναι μια συνεχής και αναπτυσσόμενη διαδικασία, που διεξάγεται σε δυναμική βάση. Η αξιολόγηση κινδύνων δεν είναι μεμονωμένο γεγονός περιορισμένης διάρκειας. Πρέπει να είναι ενσωματωμένη στην κουλτούρα του τραπεζικού ιδρύματος, να καθορίζει ευθύνες σε κάθε στέλεχος και εργαζόμενο, ως μέρος της περιγραφής της εργασίας του. Τα συστήματα και οι έλεγχοι πρέπει να τυγχάνουν τακτικής αναθεώρησης ούτως ώστε να επιτυγχάνεται η συνεχής και αποτελεσματική αντιμετώπιση των κινδύνων που προέρχονται από αλλαγές στα χαρακτηριστικά των υφιστάμενων και νέων πελατών, προϊόντων και υπηρεσιών.²³

Οι δραστηριότητες των πελατών καθώς και τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που προσφέρει η τράπεζα αλλάζουν. Το ίδιο συμβαίνει με τα προϊόντα και τις συναλλαγές που χρησιμοποιούν οι εγκληματίες που ξεπλένουν παράνομο χρήμα ή χρηματοδοτούν τρομοκρατικές πράξεις.

Συνεπώς, οι τράπεζες θα πρέπει να τηρούν πλήρως επικαιροποιημένη την έκθεση καταγραφής και αξιολόγησης των κινδύνων τους. Ως εκ τούτου, απαιτείται η επαναξιολόγηση των κινδύνων, πάνω σε ετήσια βάση ακόμη και στις περιπτώσεις που οι τράπεζες κρίνουν ότι δεν τίθεται θέμα αναθεώρησης της σχετικής έκθεσης αξιολόγησης.

Το Δ.Σ. και η Διοίκηση της τράπεζας πρέπει να διασφαλίζουν την τήρηση επαρκούς Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου που περιλαμβάνει και τη λειτουργία της Κανονιστικής

²³ Καναβός Νικ., Σημειώσεις στη Διαχείριση Κινδύνων, ΤΕΙ Πάτρας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Εξάμηνο ζ'

Συμμόρφωσης, το οποίο καλύπτει και θέματα σύγκρουσης συμφερόντων, αθέμιτης χρήσης πληροφοριών και εφαρμογής των διατάξεων περί της πρόληψης του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος.

Διατηρώντας την ανεξαρτησία της, η λειτουργία Κανονιστικής Συμμόρφωσης διασφαλίζει:

- > τη συμμόρφωση με τον Κώδικα Ηθικής Συμπεριφοράς επί τη βάση των γενικώς αποδεκτών αρχών, συμπεριλαμβανομένης και της μη αποδοχής ασυνήθους αξίας ωφελημάτων
- > την κάλυψη έναντι του κινδύνου αποτυχίας συμμόρφωσης με τους νόμους, τους κανονισμούς, τους κώδικες δεοντολογίας, κανόνες κλπ.
- > την επίδειξη υψηλού επιπέδου δέουσας επιμέλειας για τις συναλλαγές με τις off shore εταιρίες

Μια από τις κύριες αιτίες που μπορεί να προκαλέσει βλάβη στη φήμη ενός οργανισμού είναι η ανθρώπινη γκάφα. Και η μεγαλύτερη ανθρώπινη γκάφα είναι η άγνοια ή ο εφησυχασμός γι' αυτόν τον ίδιο τον κίνδυνο. Για το λόγο αυτόν απαιτείται συνεχής εκπαίδευση του προσωπικού. Πρέπει να σημειωθεί ότι το κόστος του λογισμικού και της εκπαίδευσης είναι υψηλό, αλλά το κόστος της μη συμμόρφωσης έχει αποδειχθεί ότι είναι πολύ μεγαλύτερο.

2.2.12 Μακροοικονομικές επιπτώσεις της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

Η προσπάθεια καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες υποστηρίζεται από την FATF ως ζωτικής σημασίας για την ομαλή λειτουργία των χρηματοπιστωτικών αγορών. Οι εκτιμήσεις της παρούσας κλίμακας των συναλλαγών ξεπλύματος χρήματος είναι σχεδόν πέρα από κάθε φαντασία - 2 έως 5 τοις εκατό του παγκόσμιου ΑΕΠ. Η κλίμακα αυτή θέτει δύο είδη κινδύνων: α) της προληπτικής εποπτείας και β) των μακροοικονομικών επιπτώσεων.

Η παρουσία ξεπλύματος χρήματος μπορεί να οδηγήσει τις αγορές και τις μικρές οικονομίες σε καταστροφή και αποσταθεροποίηση. Διαρκής ζημία μπορεί επίσης να προκληθεί όταν η υποδομή που έχει δημιουργηθεί για να εγγυηθεί την ακεραιότητα των αγορών, έχει χαθεί. Ακόμη και σε χώρες που δεν έχουν φθάσει σε αυτό το σημείο, τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι ο αντίκτυπος της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων είναι αρκετά μεγάλος, ώστε θα πρέπει να ληφθούν υπόψη βασικοί μακροοικονομικοί παράγοντες χάραξης πολιτικής. Πιθανές μακροοικονομικές συνέπειες της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων περιλαμβάνουν, αλλά

δεν περιορίζονται σε: ανεξήγητες αλλαγές στη ζήτηση χρήματος, μεγαλύτερους κινδύνους για την προληπτική ευρωστία των τραπεζών καθώς και μεγαλύτερη αστάθεια των διεθνών ροών κεφαλαίου και των συναλλαγματικών ισοτιμιών που οφείλονται σε απρόβλεπτες διασυνοριακές μεταβιβάσεις περιουσιακών στοιχείων.

Επιπλέον, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις του εγκλήματος, το μαρτύριο των θυμάτων και η συνολική αποδυνάμωση του κοινωνικού ιστού και των συλλογικών ηθικών προτύπων. Όλο αυτό καθιστά επιτακτική την προσπάθεια για την καταπολέμηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Αυτό βέβαια δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση ότι πρέπει να εγκαταλειφθεί η ιδέα της απελευθέρωσης των χρηματοπιστωτικών αγορών. Εξάλλου, η σύσταση 22, από τις 40 συστάσεις της FATF είναι πολύ σαφής στο σημείο αυτό: «Οι χώρες πρέπει να ... παρακολουθούν τη φυσική διασυνοριακή μεταφορά μετρητών και μέσων, χωρίς να παρεμποδίζεται με οποιοδήποτε τρόπο η ελευθερία των κινήσεων κεφαλαίων. Το βασικό κλειδί για τον έλεγχο των συναλλαγών, είναι η "γνώριζε τον πελάτη σου" προσέγγιση».

Επιπλέον, έχει καταστεί σαφής η αξία της προληπτική εποπτείας για τη διασφάλιση της αμεροληψίας, της αξιοπιστίας, της νομιμότητας και των συστημάτων. Η έγκριση των συστάσεων της FATF από όλα τα κράτη αποτελεί ένα σημαντικό μέρος της προσπάθειας για άσκηση αποτελεσματικής προληπτικής εποπτείας με πρώτη προτεραιότητα την ανάπτυξη της εποπτείας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Το εν λόγω εποπτικό πλαίσιο θα αποτελέσει επίσης ένα σημαντικό μέσο για τη δημιουργία σχεδόν προσήλωση στις αρχές της FATF. Κάτι τέτοιο είναι προς το συμφέρον όχι μόνο του διεθνούς συστήματος, αλλά επίσης, και πρώτα απ' όλα, των επιμέρους χωρών. Από την άλλη πλευρά, κάθε είδους έλεγχος και κρατική παρέμβαση δεν έχει ένα εντυπωσιακό ρεκόρ για την αποφυγή της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, ενώ συχνά δημιουργεί ευκαιρίες για διαφθορά.

Τέλος, ο κίνδυνος φήμης δεν αποτελεί μεμονωμένο πρόβλημα των πιστωτικών ιδρυμάτων μιας χώρας αλλά μπορεί να επιφέρει καταστροφικά αποτελέσματα και στην ίδια τη χώρα γενικότερα. Η αρνητική φήμη που προκύπτει από αυτές τις παράνομες δραστηριότητες, μειώνει τις ευκαιρίες για ανάπτυξη επειδή αντίστοιχα αποθαρρύνεται η παρουσία ξένων επενδυτών και κεφαλαίων. Επιπλέον, όταν η φήμη μιας οικονομίας έχει πληγεί μια φορά, είναι πάρα πολύ δύσκολο να μπορέσει να την ανακτήσει ξανά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

3.1 Παγκόσμια τραπεζική πρακτική

Σήμερα, απαιτείται από τα περισσότερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα παγκοσμίως, να καθιερώσουν και να διατηρήσουν διαδικασίες, πολιτικές και εσωτερικούς ελέγχους για την πρόληψη και την αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος.

Για παράδειγμα, μια τράπεζα πρέπει να επαληθεύει την ταυτότητα του πελάτη και, εάν είναι απαραίτητο, να παρακολουθεί τις συναλλαγές για ύποπτη δραστηριότητα (due diligence and know your customer policy). Αυτό σημαίνει, καταρχάς, να γνωρίζει την ταυτότητα των πελατών, και περαιτέρω, να κατανοεί το είδος των συναλλαγών στις οποίες ο πελάτης είναι πιθανό να εμπλακεί. Με τη γνώση των πελατών τους, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι συχνά σε θέση να προσδιορίσουν ασυνήθιστη ή ύποπτη συμπεριφορά, που μπορεί να αποτελεί ένδειξη νομιμοποίησης παράνομων εσόδων.

Επίσης, η διάρθρωση του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων, σύνταξης κατάλληλων πολιτικών, τήρησης αρχείων, καθώς και αποτελεσματικής ανίχνευσης των ασυνήθιστων και ύποπτων συναλλαγών, πάντα με τη βοήθεια επαρκών πληροφοριακών συστημάτων αλλά και κατάλληλα εκπαιδευμένου προσωπικού.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι πρακτικές που εφαρμόζουν οκτώ από τις μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου στην προσπάθεια πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης παρανόμων εσόδων.

Mizuho Bank

Ως μέλος της Ειδικής Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF), η Ιαπωνία απαιτεί από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας να αναπτύξουν προγράμματα για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος (www.mizuhocbk.com).

Βασική αρχή της Τράπεζας είναι η αναγνώριση της σημασίας της πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος, και ως εκ τούτου της συμμόρφωσής της με τους διεθνείς και εθνικούς νόμους για την εφαρμογή των ακόλουθων πολιτικών:

- Διαχείριση

Η Mizuho Bank αναγνωρίζει τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου εντός της τράπεζας

- Αναγνώριση Πελάτη
 1. Η Τράπεζα εφαρμόζει και επικαιροποιεί τα κατάλληλα μέτρα για την αναγνώριση της ταυτότητας του πελάτη
 2. Η Διοίκηση έχει αναλάβει την υποχρέωση της εκπαίδευσης των υπαλλήλων σε θέματα που σχετίζονται με την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος, ώστε οι εργαζόμενοι να μπορούν να εφαρμόσουν άμεσα κατάλληλα μέτρα για την ταυτοποίηση του πελάτη.

- Διαχείριση των «υπό παρακολούθηση» πελατών και περιουσιακών στοιχείων Η Τράπεζα εφαρμόζει μέτρα για τη συνεχή παρακολούθηση των ύποπτων περιουσιακών στοιχείων και λογαριασμών, οι οποίοι είναι δεσμευμένοι λόγω ύποπτων συναλλαγών και δραστηριοτήτων

- Αναφορά ύποπτων συναλλαγών

Η Τράπεζα εφαρμόζει μέτρα για το χειρισμό των ύποπτων συναλλαγών, ενημερώνοντας άμεσα, κατόπιν σύνταξης σχετικής έκθεσης, τις αρμόδιες αρχές.

- Πολιτική συμμόρφωσης

Η Τράπεζα υποχρεούται να δημιουργήσει και να εφαρμόσει κατάλληλη πολιτική αποτροπής του ξεπλύματος χρήματος, την οποία οφείλει να επικαιροποιεί ετησίως

- Έλεγχοι συμμόρφωσης

Η Mizuho Bank ελέγχει τακτικά την επάρκεια όλων των μέτρων καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη συμμόρφωση με την εγκεκριμένη πολιτική. Η εφαρμογή κατάλληλου και αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου αποτελεί σημαντική προτεραιότητα ζήτημα που απαιτεί ειδική μεταχείριση στο σύστημα διαχείρισης του κινδύνου, προτείνοντας τη δημιουργία ειδικών μονάδων πρόληψης της απάτης και την ανάπτυξη ενός συστήματος για την ανίχνευση ύποπτης συμπεριφοράς στις δραστηριότητες των υποκαταστημάτων της σε όλο τον κόσμο.

Το έτος 2011 η Τράπεζα εκπόνησε ένα μεγάλο έργο για την πρόληψη του ξεπλύματος σε συναλλαγές με πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα (ΠΕΠ).

Επιπλέον, έλαβε μέτρα για να γίνει σαφέστερη η διάκριση μεταξύ του μόνιμου ελεγκτικού έργου από τη Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης και του εποπτικού έργου που έχει αναλάβει η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Μέσα στο 2011 πραγματοποιήθηκε αύξηση κατά 34% στην πραγματοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων σχετικών με την αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος,

αφού η τράπεζα θεωρεί πως η εκπαίδευση συμβάλει σημαντικά στην προστασία της φήμης της και των συμφερόντων των πελατών της.

Τέλος, η Τράπεζα θεωρεί σημαντική τη συνεργασία της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης με τη Διεύθυνση Διαχείρισης Κινδύνων, αφού η μη συμμόρφωση με τους θεσμοθετημένους κανόνες ενδέχεται να την οδηγήσει στην αντιμετώπιση κινδύνων φήμης και ρευστότητας.

η πολιτική καθορίζει το γενικό πλαίσιο για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Σύμφωνα με τον γερμανικού τραπεζικό νόμο η Deutsche Bank πρέπει να διασφαλίζει ότι, οι νομικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τους κανονισμούς που προβλέπονται στο νόμο περί Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες πληρούνται από τα καταστήματα και τις θυγατρικές στη Γερμανία και στο εξωτερικό.

Η Deutsche Bank και οι θυγατρικές εταιρείες πρέπει να συμμορφώνονται με τις ακόλουθες βασικές αρχές:

- Πιστοποίηση της ταυτότητας των συναλλασσομένων
- Καθορισμός του είδους και του σκοπού κατά τη δημιουργία κάθε επιχειρηματικής σχέσης
- Έλεγχος της ταυτότητας του τελικού αποδέκτη κάθε συναλλαγής (κατάθεση, έμβασμα, κ.α.)
- Μόνιμη παρακολούθηση των λογαριασμών των πελατών με κατάλληλες διαδικασίες και μηχανογραφικά συστήματα
- Εφαρμογή πρόσθετων μέτρων σε συναλλαγές με ανταποκρίτριες τράπεζες
- Αποκλεισμός συναλλαγών με εικονικές τράπεζες
- Αναφορά των ύποπτων συναλλαγών στην αρμόδια Αρχή
- Εκπαίδευση όλου του προσωπικού σε ζητήματα ξεπλύματος χρήματος κάθε δύο χρόνια
- Εγκατάσταση κατάλληλου πληροφοριακού συστήματος
- Προσέγγιση του προβλήματος με βάση τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο από προϊόντα και πελάτες
- Τήρηση σχετικού αρχείου τουλάχιστον για πέντε χρόνια

Η Credit Agricole SA έχει καθιερώσει πολιτικές για την ίδια αλλά και τον Όμιλο, που απαιτούν την εφαρμογή κανόνων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, κυρίως μεταξύ των οποίων:

- Πολιτική «know your customer» για να προσδιορίσει και να συγκεντρώσει πληροφορίες για τους πελάτες
- Διαδικασίες για τον εντοπισμό, την τεκμηρίωση και την ανάλυση των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν από τους πελάτες, προκειμένου να διαπιστώσει τυχόν ποσά ή συναλλαγές που ενδέχεται να συνιστούν νομιμοποίηση παράνομων εσόδων
- Κανόνες για την αναφορά ύποπτων συναλλαγών στη σχετική μονάδα χρηματοοικονομικών πληροφοριών (TRACFIN στη Γαλλία)
 - Διαδικασίες αποτελεσματικού εσωτερικού ελέγχου
 - Προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο όσον αφορά κυρίως στις συναλλαγές που είναι ύποπτες ή δεν έχουν προφανή οικονομική αιτιολόγηση ή νόμιμο σκοπό

Οι πολιτικές αυτές ισχύουν για όλους τους φορείς της Credit Agricole και του Ομίλου, εκτός εάν η ισχύουσα τοπική νομοθεσία επιβάλλει αυστηρότερους κανόνες, ή δεν είναι συμβατή με τις πολιτικές αυτές.

- διαδικασίες εντοπισμού μεγάλων και ύποπτων συναλλαγών και έγγραφη αναφορά τους αρχικά στην Τράπεζας του Λαού της Κίνας και στη συνέχεια στην αρμόδια αρχή
- αυξημένη δέουσα επιμέλεια στις συναλλαγές με το εξωτερικό. Σε περίπτωση που ένας πελάτης θέλει να μεταφέρει χρήματα σε άλλη χώρα, ενημερώνεται η Τράπεζας του Λαού της Κίνας και με την έγκριση του εκάστοτε υπευθύνου λαμβάνεται ένα μέτρο προσωρινής δέσμευσης των χρημάτων, μέχρι να εξακριβωθεί ο πραγματικός δικαιούχος στο εξωτερικό αλλά και ο σκοπός της συναλλαγής
- κανόνες συνεργασίας μεταξύ του προσωπικού των υποκαταστημάτων της, εντός και εκτός χώρας. Τα υποκαταστήματα στο εξωτερικό και οι θυγατρικές πρέπει να τηρούν τους νόμους και τις διατάξεις της χώρας υποδοχής και να βοηθούν το έργο της εθνικής υπηρεσίας για την παρεμπόδιση ξεπλύματος παράνομου χρήματος (www.credit-agricole.com)

Royal Bank of Scotland (RBS)

Η RBS ακολουθεί παγκόσμιες και τοπικές πολιτικές και διαδικασίες AML με βασικούς άξονες:

- την εξακρίβωση της ταυτότητας των πελατών της
- τον προσδιορισμό του πραγματικού δικαιούχου μιας συναλλαγής

- την εκτίμηση του κινδύνου στις συναλλαγές με πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα (ΠΕΠ)
- την αυξημένη δέουσα επιμέλεια για πελάτες υψηλού κινδύνου
- την αναφορά ύποπτων συναλλαγών στη μονάδα χρηματοοικονομικών πληροφοριών (ΜΧΠ)
- τη συνεχή κατάρτιση του προσωπικού συμπεριλαμβανομένων και των ανώτερων διευθυντικών στελεχών
- τη συμμόρφωση με τις τοπικές κανονιστικές ή νομοθετικές διατάξεις στην περίπτωση των θυγατρικών και των καταστημάτων της σε άλλη χώρα

Banco Santander SA

Η αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες περιλαμβάνει ολόκληρο τον όμιλο και η ιεράρχηση των διαδικασιών θα μπορούσε να πει κανείς ότι έχει το σχήμα της πυραμίδας. Στην κορυφή αυτής της πυραμίδας βρίσκεται η επιτροπή, η οποία καθορίζει το γενικό πλαίσιο, τις πολιτικές και τους στόχους. Στο κέντρο βρίσκεται το αρμόδιο τμήμα αποτροπής νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, το οποίο είναι υπεύθυνο για την εκτέλεση των πολιτικών και επιφορτισμένο με την υλοποίηση, το συντονισμό και την εποπτεία σε παγκόσμιο επίπεδο. Στη βάση βρίσκεται το προσωπικό, το οποίο καλείται να εφαρμόζει τους κανόνες σε καθημερινή βάση, κατά τη διενέργεια των συναλλαγών. Το συνολικό σύστημα πρόληψης στον όμιλο Santander, σε όλο τον κόσμο, εξαρτάται από τις πολιτικές και την άμεση εποπτεία της Τράπεζας της Ισπανίας.

Για τον έλεγχο και την ανάλυση του κινδύνου των συναλλαγών, ο Όμιλος Σανταντέρ έχει εγκαταστήσει ένα μηχανογραφικό μοντέλο, το οποίο καλύπτει τα καταστήματα σε ολόκληρο τον κόσμο. Το μοντέλο αυτό είναι το βασικό εργαλείο κεντρικού ελέγχου για την ανάλυση του προφίλ του κάθε πελάτη, του οποίου οι συναλλαγές αναλύονται σε συγκεντρωτική βάση.

Εκτός από την τεχνολογία, η τράπεζα έχει στηρίξει την πολιτική της για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος στην εκπαίδευση του προσωπικού της. Συγκεκριμένα, το 2008, 66.932 εργαζόμενοι έλαβαν μέρος σε αντίστοιχα σεμινάρια, 10.354 από αυτούς στην Ισπανία και 56.578 σε άλλες χώρες.

Τέλος, η ενδελεχής διερεύνηση και η έγκαιρη αναφορά των ύποπτων συναλλαγών στην αρμόδια αρχή αποτελεί βασική διαδικασία αντιμετώπισης του προβλήματος.

Η Σανταντέρ είναι ιδρυτικό μέλος του Ομίλου Wolfsberg ([Www.wolfsberg-principles.com](http://www.wolfsberg-principles.com)) μαζί με έντεκα άλλες μεγάλες διεθνείς τράπεζες. Σκοπός του Ομίλου είναι η δημιουργία

διεθνών προτύπων που αυξάνουν την αποτελεσματικότητα των πρωτοβουλιών για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στη χρηματοπιστωτική κοινότητα.

Citibank

Το πρόγραμμα της τράπεζας και του ομίλου υπογραμμίζει τη σημασία της καθιέρωσης της νοοτροπίας «Γνώρισε Τον Πελάτη σου», της παρακολούθησης ορισμένων δραστηριοτήτων και συναλλαγών που υποκρύπτουν ασυνήθιστη ή παράνομη δραστηριότητα, της επίδειξης κατάλληλης επιμέλεια για την αποδοχή ή όχι των πελατειακών σχέσεων και συναλλαγών, του προσδιορισμού και της αναφοράς, στη συνέχεια, των ύποπτων συναλλαγών στις κρατικές αρχές.

Επειδή η μητρική τράπεζα εδρεύει στις Ηνωμένες Πολιτείες, κράτος το οποίο έχει πληγεί και ταλαιπωρείται καθημερινά από φαινόμενα ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, το έργο της αντιμετώπισης του φαινομένου είναι δυσκολότερο.

Γίνεται σαφές από τα παραπάνω ότι, οι διαδικασίες και οι πολιτικές που εφαρμόζουν οι τράπεζες ανά τον κόσμο, στην προσπάθεια καταπολέμησης της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων είναι σχεδόν ταυτόσημες. Κάτι τέτοιο είναι αυτονόητο, μιας και οι τράπεζες υποχρεούνται να ακολουθούν τους κανόνες των αντίστοιχων χωρών, οι οποίοι θέτονται από τους παγκόσμιους οργανισμούς (FATF, κλπ.) και είναι ίδιοι για όλους και πολύ συγκεκριμένοι.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι, η εφαρμογή της αρχής «Γνώρισε τον Πελάτη σου», η διενέργεια δέουσας επιμέλειας σε ορισμένες ύποπτες συναλλαγές, η παρακολούθηση των πελατών υψηλού κινδύνου και η σύνταξη αναφορών προς τον αρμόδιο φορέα είναι διαδικασίες που ακολουθούν όλες οι παραπάνω τράπεζες.

Αν και η κατάρτιση του προσωπικού αποτελεί κοινή γραμμή για όλες τις τράπεζες, παρατηρούμε ότι, η Banco Santander και η BNP επένδυσαν πολύ περισσότερο σε αυτόν τον τομέα, στοχεύοντας κυρίως στη διατήρηση της καλής φήμης τους.

Η εφαρμογή συγκεκριμένων διαδικασιών αποτροπής ξεπλύματος χρήματος σίγουρα πραγματοποιείται από όλους, η σύνταξη όμως εγκεκριμένης πολιτικής βλέπουμε ότι πραγματοποιήθηκε μόνο από τη Mizuho και την Deutsche Bank. Η τελευταία, επίσης, είναι η μόνη τράπεζα που προσεγγίζει το φαινόμενο του ξεπλύματος με βάση τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο (Risk Based Approach), διαδικασία η οποία προϋποθέτει σαφώς μεγαλύτερη οργάνωση, επιλογή συγκεκριμένων πρακτικών και πραγματοποίηση περισσότερων

εσωτερικών ελέγχων. Έτσι εξηγείται γιατί η συγκεκριμένη τράπεζα διαθέτει από τις πιο ολοκληρωμένες πολιτικές αντιμετώπισης του προβλήματος.

Η BNP από την άλλη πλευρά εστιάζει στους κινδύνους που ενδέχεται να παρουσιαστούν από τη μη εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων, θεωρώντας τη συμβολή ειδικής Μονάδας Διαχείρισης Κινδύνων πολύ σημαντική.

Η αναγνώριση του εσωτερικού ελέγχου, ως μέτρο για την αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος, μέσω της συνεχούς παρακολούθησης της συμμόρφωσης με το κανονιστικό πλαίσιο, έγινε μόνο από την Credit Agricole και την Mizuho, ενώ η εγκατάσταση του αποτελεσματικότερου μηχανογραφικού συστήματος (καλύπτει όλα τα καταστήματα, σε όλες τις χώρες) πραγματοποιήθηκε από την Santander.

Η βελτίωση των διαδικασιών που απαιτούνται για την αποφυγή χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για νομιμοποίηση παράνομων εσόδων, βλέπουμε ότι αποτελεί πραγματικότητα για τις τράπεζες όλου του κόσμου. Τελειώνοντας, αξίζει να σημειώσουμε ότι οι ευρωπαϊκές τράπεζες έχουν να επιδείξουν σημαντικό έργο σε αυτό τον τομέα και αν αυτό ακολουθηθεί από μια εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ τους, ιδιαίτερα σε αυτή τη δύσκολη χρονική συγκυρία, τότε η προσβολή της αξιοπιστίας και της φήμης τους θα αποτελεί πολύ δύσκολη υπόθεση.

3.2 Διεθνείς πρωτοβουλίες

Η Ειδική Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF), όπως έχουμε ήδη αναπτύξει στην αρχή του πρώτου κεφαλαίου, θεωρείται ως το διεθνές πρότυπο - ρυθμιστής για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Έργο της είναι η ανάπτυξη και προώθηση εθνικών και διεθνών πολιτικών, σε παγκόσμιο επίπεδο, με σκοπό την εξάλειψη του φαινομένου της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων.

Υπάρχουν πολλά συνεργαζόμενα μέλη και οργανώσεις παρατηρητών που συμπληρώνουν το έργο της FATF και έχουν αναλάβει ειδικές δραστηριότητες στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Αυτοί οι «υπο-οργανισμοί» μπορούν να χωριστούν σε δύο ομάδες: συνεργαζόμενοι οργανισμοί-μέλη και οργανισμοί παρατηρητών. Η δημιουργία τους έχει να κάνει με τη φύση της οικονομίας και το επίπεδο ανάπτυξης, την ικανότητα και το ρυθμό των νομοθετικών διαδικασιών και των συναφών θεσμικών δυνατοτήτων των περιοχών που δραστηριοποιούνται.

• **Asia/Pacific Group on Money Laundering (APG)**

Ιδρύθηκε για να διασφαλιστεί η υιοθέτηση, εφαρμογή και επιβολή των συστάσεων της FATF στην Ασία και τις χώρες του Ειρηνικού. Τα καθήκοντα του APG περιλαμβάνουν την παροχή βοήθειας στις χώρες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του και τη συνεργασία των χωρών στην αντιμετώπιση του ξεπλύματος. Το APG καθοδηγεί τις χώρες στη δημιουργία συστημάτων και διαδικασιών για την αναφορά ύποπτων συναλλαγών, ενώ τις βοηθάει να αναπτύξουν συστήματα προσαρμοσμένα στις περιφερειακές συνθήκες και παράγοντες. Επίσης, διεξάγει εκθέσεις αμοιβαίας αξιολόγησης κατά τρόπο παρόμοιο με τη FATF. Οι χώρες-μέλη της ομάδας APG είναι οι:

Νησιά Φίτζι Νησιά Μάρσαλ

Κίνα Μαλδίβες

Ινδία Μογγολία

Ινδονησία Μιανμάρ

Ιαπωνία Ναουρού

Πακιστάν Αφγανιστάν

Παπούα Νέα Αυστραλία

Γουινέα Μπαγκλαντές

Φιλιππίνες Μπρουνέι

Ταϊλάνδη Νταρουσαλάμ

Καμπότζη		Βιετνάμ
Καναδάς	Σρι Λάνκα	Ανατολικό Τιμόρ
Κινεζική Ταϊπέι	Σαμόα Νιούε	Μαλαισία Χονγκ Κονγκ
Νήσοι Κουκ	Σιγκαπούρη	Νησιά Σολομώντα
Παλάου		Δημοκρατία της Κορέας
Νεπάλ Ν.		
Ζηλανδία		
Μακάο Τόνγκο		
Βανουάτου		
Λαϊκή Δημοκρατία του Λάος		

• **Caribbean Financial Action Task Force (CFATF)**

Η Καραϊβική Ειδική Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (CFATF) σχεδιάστηκε για να ενθαρρύνει το συντονισμό και τη συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα σχετικά με την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Επιπλέον, ένας σημαντικός στόχος της CFATF είναι η ανάπτυξη συνεχών μέτρων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων και την εκ νέου κατεύθυνση των προϊόντων του εγκλήματος. Οι ακόλουθες χώρες είναι μέλη της CFATF:

Αγκουίλα	Βερμούδα	Αγία Λουκία
Αντίγκουα & Μπαρμπούντα	Αϊτή	Βενεζουέλα
Αρούμπα	Νησιά	Γουιάνα Ονδούρα
Μπαχάμες	Κέιμαν	Ιαμαϊκή Μοντσεράτ
Μπαρμπάντος		Ολλανδικές
Μπελίζ	Άγιος Βικέντιος και Γρεναδίνες	Αντίλλες Παναμάς
Γουατεμάλα	Δομινικανή	Κόστα Ρίκα Σουρινάμ
Βρετανικές Παρθένοι Νήσοι	Δημοκρατία	Τρινιντάντ και Τομπάγκο
Γρενάδα	Ελ Σαλβαδόρ	
Άγιος Χριστόφορος και Νέβις	Νικαράγουα	

• **Financial Action Task Force on Money Laundering in South America**

(GAFISUD)

Η συγκεκριμένη οργάνωση ιδρύθηκε το 2000 με στόχο το συντονισμό των προσπάθειών για την ανάπτυξη και εφαρμογή μιας συνολικής στρατηγικής για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Όπως και οι άλλοι «υπο»-οργανισμοί συνεργάζεται με τη FATF με σκοπό την επίτευξη αυτού του στόχου. Η GAFISUD εκτελεί παρόμοια καθήκοντα με εκείνα της FATF, δεδομένου ότι πραγματοποιεί μια σειρά αμοιβαίων αξιολογήσεων σχετικά με

τις χώρες μέλη, για να δει το βαθμό στον οποίο έχουν εφαρμόσει τις σαράντα συστάσεις της FATF. Έχει επίσης δεσμευτεί να συντονίζει την κατάρτιση μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Οι ακόλουθες χώρες είναι μέλη της GAFISUD:

Αργεντινή	Μεξικό
Βολιβία	Παραγουάη
Βραζιλία	Περού
Χιλή	Ουρουγουάη
Κολομβία	Εκουαδόρ

Παρατηρητές της GAFISUD είναι η Γερμανία, η Ισπανία, η Γαλλία και η Πορτογαλία.

• **The Middle East & North Africa Financial Action Task Force (MENAFATF)**

Είναι μια εθελοντική οργάνωση, που ιδρύθηκε από μια περιφερειακή συμφωνία. Δεν προέρχεται από μια διεθνή συνθήκη και τηρεί τις πολιτιστικές αξίες, τα συντάγματα και τα νομικά συστήματα των χωρών της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής. Η MENAFATF ιδρύθηκε για να διασφαλιστεί ότι οι χώρες στην περιοχή δραστηριοποίησης συμμορφώνονται με τα πρότυπα και μέτρα που έχουν θεσπιστεί από τη FATF. Στόχος της είναι να ενώσει τα πρότυπα συμμόρφωσης εντός της περιοχής, προκειμένου να δημιουργηθεί ένα αποτελεσματικό σύστημα για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Οι κανόνες και οι διαδικασίες της MENAFATF καθορίζονται μέσω συναίνεσης των μελών και μοιάζουν πολύ με εκείνες των άλλων διεθνών οργανισμών παρόμοιου σκοπού. Οι ακόλουθες χώρες είναι μέλη της MENAFATF:

Αλγερία	Κουβέιτ	Τυνησία
Μπαχρέιν	Λίβανος	Υεμένη
Αίγυπτος	Ομάν	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα
Ιορδανία	Κατάρ	Σαουδική Αραβία
Μαρόκο	Συρία	

• **Council of Europe Committee of Experts on the Evaluation of Anti- Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism (MONEYVAL)**

Το MONEYVAL ιδρύθηκε το 1997 και διεξάγει για τον εαυτό του αμοιβαίες εκτιμήσεις και αξιολογήσεις ενάντια στο ξέπλυμα χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Συνήθως, τα μέλη του δεν είναι άμεσα μέλη της FATF. Το MONEYVAL αποσκοπεί στην ενθάρρυνση των χωρών-μελών για τη βελτίωση της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και στην ευθυγράμμισή τους με τις συστάσεις της FATF, καθώς και στην ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας. Λειτουργεί με παρόμοιο τρόπο με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, υπό την έννοια ότι τα μέλη διορίζουν μέχρι τρεις εθνικούς ή διεθνείς νομικούς εμπειρογνώμονες για να σχηματίσουν την ιεραρχία του MONEYVAL. Επιπλέον, το ευρωπαϊκό αυτό Συμβούλιο αποτελείται και από επιστημονικούς εμπειρογνώμονες, οι οποίοι έχουν διατελέσει πρόεδροι της FATF. Οι χώρες-μέλη του MONEYVAL είναι οι εξής:

Αλβανία	Κροατία	Μονακό	Βοσνία-Μαυροβούνιο
Ανδόρα	Κύπρος	Ρουμανία	Ρωσική Ομοσπονδία
Αρμενία Εσθονία	Γαλλία	Ουκρανία	Πολωνία
Αζερμπαϊτζάν	Γεωργία	Σαν Μαρίνο	Τσεχική Δημοκρατία
Βοσνία-Ερζεγοβίνη	Ουγγαρία	Σλοβακία	Σλοβενία
Βουλγαρία	Λετονία	FYROM	Κάτω Χώρες
Λιχτενστάιν	Μολδαβία	Σερβία	Μάλτα

Οι χώρες-παρατηρητές της MONEYVAL είναι ο Καναδάς, η Αγία Έδρα (Πόλη του Βατικανού), το Ισραήλ, η Ιαπωνία, το Μεξικό και οι ΗΠΑ

Φορείς - Παρατηρητές

• **Eurasian Group (EAG)**

Η ομάδα της Ευρασίας (ΣΟΕ) ιδρύθηκε το 2000 από πρωτοβουλία της Ρωσικής Ομοσπονδίας και υποστηρίζεται πολύ από τη FATF, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), την Παγκόσμια Τράπεζα και αρκετές άλλες χώρες. Η κουλτούρα της ομάδα EAG είναι σε αρκετά σημεία πολύ διαφορετική σε σχέση με τους υπόλοιπους φορείς, ακόμα και με τη FATF. Στόχος της είναι να ενθαρρύνει τα μέλη να υιοθετήσουν ένα παγκόσμιο σύστημα για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, να διευκολύνει τη συνεπή εφαρμογή των κανόνων και να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων μηχανισμών. Επίσης, προωθεί την έρευνα και τη συνεχή κατάρτιση μέσω της εκπαίδευσης. Οι ακόλουθες χώρες είναι μέλη του ΣΟΕ:

Λευκορωσία Καζακστάν Ουζμπεκιστάν Ρωσική Ομοσπονδία Κίνα Κιργιστάν

Τατζικιστάν

Οι ακόλουθες χώρες είναι παρατηρητές της ΣΟΕ: Γεωργία Μολδαβία Ιαπωνία

Γερμανία Τουρκία ΗΠΑ Γαλλία Ουκρανία Ιταλία Ηνωμένο Βασίλειο

• **Eastern and Southern Africa Anti-Money Laundering Group (ESAAMLG)**

Ο σκοπός της Ομάδας ESAAMLG είναι να εφαρμόσει τις συστάσεις της FATF και να συντονίσει τα μέτρα για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Τα μέλη της συμμετέχουν σε αυτο-αξιολογήσεις, που αφορούν στην πρόοδο τους στην εφαρμογή των συστάσεων της FATF. Οι ακόλουθες χώρες είναι μέλη της ESAAMLG: Μποτσουάνα Μαυρίκιος Ζουαζηλάνδη Ζάμπια Κένυα

Μοζαμβίκη Νότια Αφρική Ζιμπάμπουε

Λεσότο

Ναμίμπια Τανζανία

Μαλάουι

Σεϋχέλλες Ουγκάντα

Οι χώρες-παρατηρητές της ESAAMLG είναι το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ.

• **Intergovernmental Anti-Money Laundering Group in Africa (GIABA)** Ο

Διακυβερνητικός αυτός Όμιλος ιδρύθηκε στις 10 Δεκεμβρίου 1999. Στοχεύει στην προστασία των εθνικών οικονομιών και των οικονομικών θεσμικών συστημάτων από τους κινδύνους της ένταξης των εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Σκοπός του είναι να βρει λύσεις σε παγκόσμιο επίπεδο για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Η στρατηγική του GIABA έχει να κάνει με τη βελτίωση και την εντατικοποίηση των μέτρων που αποσκοπούν στην καταπολέμηση των προϊόντων του εγκλήματος και την ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ των μελών του. Οι ακόλουθες χώρες είναι μέλη της GIABA:

Μπενίν Μπουρκίνα Φάσο Πράσινο Ακρωτήριο

Γκάμπια Γουϊνέα Ακτή του Ελεφαντοστού

Γκάνα Κόνακρι Σενεγάλη

Μπισσάου Λιβερία Σιέρα Λεόνε

Μάλι Νίγηρας Τόγκο

Νιγηρία

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η φερεγγυότητα, η ακεραιότητα και η σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και η αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολό του μπορούν να κλονιστούν σοβαρά από τις προσπάθειες των εγκληματιών και των συνεργών τους να συγκαλύψουν την προέλευση των προϊόντων των εγκληματικών δραστηριοτήτων τους ή να διοχετεύσουν νόμιμο ή παράνομο χρήμα.

Επειδή η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αποτελούν διεθνή προβλήματα, για την αποτελεσματική προσπάθεια καταπολέμησής τους απαιτείται διεθνής συντονισμός και συνεργασία.

Έτσι, τα μέτρα που θεσπίζονται θα πρέπει να λαμβάνουν ιδιαίτερα υπόψη τις συστάσεις της Ομάδας Χρηματοπιστωτικής Δράσης (FATF), η οποία αποτελεί τον κυριότερο διεθνή φορέα που ενεργοποιείται στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Ιδιαίτερα σημαντική στον αγώνα κατά του ΞΧ είναι η συνεργασία των αρμόδιων αρχών με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Πράγματι, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μπορούν να προσφέρουν σημαντική βοήθεια με την πρόληψη, την έρευνα και την ανταλλαγή πληροφοριών και ειδικότερα με την παρεμπόδιση της πρόσβασης των τρομοκρατικών οργανώσεων στις χρηματοπιστωτικές τους υπηρεσίες, τη διερεύνηση ύποπτων χρηματοδοτήσεων και την έγκαιρη ανταπόκριση στα αιτήματα έρευνας των αρμόδιων αρχών.

Επίσης, η παροχή χρηματοπιστωτικών στοιχείων στις σχετικές έρευνες έχει αποδειχθεί πολύ πιο αποτελεσματική από άποψη κόστους από τις άλλες πηγές. Πληροφορίες που παρασχέθηκαν από το χρηματοπιστωτικό τομέα πρόσφεραν μέχρι και το 60% των συνολικών αποδεικτικών στοιχείων με μόνο το 4% του συνολικού κόστους της έρευνας.

Στο επίκεντρο της πολιτικής που εφαρμόζεται διεθνώς στον αγώνα κατά της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας βρίσκεται η αρχή «follow the money». Η αρχή αυτή θεωρείται ιδιαίτερα χρήσιμη, όχι μόνο για την κατανόηση των διαδικασιών του εγκλήματος, αλλά και για την αξιολόγηση των προθέσεων των τρομοκρατών, έτσι ώστε να ταυτοποιηθούν πριν επιτελέσουν τα εγκλήματά τους.

Η έμφαση που δίνεται στην αξιολόγηση του κινδύνου και την πρόβλεψη διαφοροποιεί σημαντικά τον αγώνα κατά της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας από το κανονιστικό καθεστώς που αφορά στο ξέπλυμα χρήματος, το οποίο εστιάζεται στην παρακολούθηση του εγκληματικού χρήματος μετά την τέλεση του εγκλήματος.

Για το σκοπό αυτό εφαρμόζεται μια ειδική μεθοδολογία, η «risk based approach» (RBA), που βασίζεται στη συλλογή και ανάλυση οικονομικών στοιχείων για την αναγνώριση ύποπτων συναλλαγών που μπορεί να αποτελούν ενδείξεις για τρομοκρατική συμπεριφορά.

Για την αναζήτηση των απαραίτητων χρηματοπιστωτικών στοιχείων για τον παραπάνω σκοπό, πολλές επιχειρήσεις λογισμικού έχουν αναπτύξει εξειδικευμένα εργαλεία για τον εντοπισμό από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα των ύποπτων συναλλαγών και τη διασφάλιση της κανονιστικής συμμόρφωσης. Το λογισμικό αυτό βασίζεται στη μοντελοποίηση προτύπων κανονικότητας για τον εντοπισμό αποκλίσεων από το «κανονικό». Απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση των μοντέλων αυτών είναι η ύπαρξη αρχείου με ιστορικά στοιχεία γνωστών ύποπτων και μη δραστηριοτήτων, τα οποία συχνά δεν είναι διαθέσιμα σε πολλούς οργανισμούς.

Με βάση την ταξινόμηση των κινδύνων που έχει σχεδιαστεί για την παρακολούθηση της χρηματοδότησης των τρομοκρατών μπορεί να ταυτοποιηθούν ως ύποπτα συγκεκριμένα άτομα, με αποτέλεσμα τον αποκλεισμό τους από την πρόσβαση σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες. Συνήθως ως ύποπτα χαρακτηρίζονται άτομα χωρίς τακτικό εισόδημα και δαπάνες, καθώς και εκείνα που διενεργούν διεθνείς ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων σε μικρά ποσά, στους οποίους περιλαμβάνονται κυρίως μετανάστες, φοιτητές και άνεργοι.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, επειδή για την απόκλιση από το «κανονικό» μπορεί να υπάρχουν και άλλοι βάσιμοι ή νόμιμοι λόγοι, ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στην επιλογή των κριτηρίων που διακρίνουν τις κανονικές συναλλαγές από τις ύποπτες και τις ασυνήθιστες.

Επίσης, έχουν σχεδιαστεί ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα για την εκπαίδευση του προσωπικού των τραπεζών στις πρόσφατες εξελίξεις στην ανάλυση συμπεριφοράς.

Τέλος, το Διοικητικό Συμβούλιο και η Διοίκηση πρέπει να διασφαλίζουν την τήρηση επαρκούς Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου που περιλαμβάνει και τη λειτουργία της Κανονιστικής Συμμόρφωσης, η οποία καλύπτει και θέματα σύγκρουσης συμφερόντων, αθέμιτης χρήσης πληροφοριών και εφαρμογής των διατάξεων περί της πρόληψης του ξέπλυματος βρώμικου χρήματος.

Η σοβαρότητα, λοιπόν, του προβλήματος έγκειται στη μη συμμόρφωση των πιστωτικών ιδρυμάτων με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, γεγονός το οποίο εγκυμονεί κινδύνους για τη φήμη τους ενώ είναι δυνατό να επιφέρει σοβαρά χρηματικά πρόστιμα, πειθαρχικές ή ποινικές

κυρώσεις στους εμπλεκόμενους υπαλλήλους και κατ' επέκταση τη συνέχιση των αρνητικών συνεπειών στον κοινωνικό και οικονομικό ιστό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κώστας Β. Στενημαχίτης, «Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας», Εκδ. ΑΤΕχνοοίχί, Ιούλιος 2009

Σταύρος Κάτσιος, Το οικονομικό έγκλημα στην αρχιτεκτονική των διεθνών οικονομικών σχέσεων, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2008

Προβόπουλος Γ.- Καπόπουλος Π., Η Δυναμική του Χρηματοπιστωτικού Ιδρύματος, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2001

Αγγελόπουλος Π., Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Β' Έκδοση, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα 2004

Manual on Countering Money Laundering and the Financing of Terrorism, Asian Development Bank, March 2003

Tanzi V., Money Laundering and the International Financial System, IMF Working Paper, 1996

Philipp Sturm, Operational and Reputational Risk in the European Banking Industry: The Market Reaction to Operational Risk Events, November 30, 2010

Brent L. Bartlett, The negative effects of money laundering on economic development, May 2002

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Κώστας Ιωαννίδης, Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και η εταιρική φήμη, εφημερίδα Ναυτεμπορική, Οκτώβριος 2007

Γεράσιμος Μανωλάκενας, φυλλάδιο ΕΕΤ, 2009, Η λειτουργία της Κανονιστικής Συμμόρφωσης στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

Michel P., «Financial crimes: the constant challenge of seeking effective prevention solutions», Journal of Financial Crime, 2008

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

Ν. 2331/1995

Ν. 3932/2011

Ν. 3691/2008

Ν. 3424/2005

ΕΤΠΘ

281/17.3.2009

ΠΟΛ 1067/5.4.2011 - Υπουργείο Οικονομικών

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

www.atebank.gr

www.forol.ogikanea.gr

<http://www.fatf-gafi.org>

www.assetrecovery.org

www.hba.gr

www.hellenic-fiu.gr

<http://www.centralbank.gov.cy>

<http://www.Capital.gr>

<http://www.tovima.gr>

<http://www.ine.otoe.gr>

<http://el.wikipedia.org>

<http://www.mizuhocbk.com>

<http://media-cms.bnpparibas.com>

<https://www.db.com>

<http://www.credit-agri.com>

<http://www.sfc.hk>

<http://www.rbs.com>

<http://www.santander.com>

<http://www.citigroup.com>

<http://www.anti-moneylaundering.org>